

Kl. 13.00–15.51
18.00–19.08

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 januari justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Robert Hannah* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Isabell Mixter* (V) avsagt sig uppdraget som suppleant i finansutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Daniel Lönn* (SD) inträtt som ersättare för *Anna-Lena Hedberg* (SD) under tiden för hennes ledighet den 17 februari–16 mars.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade
att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Daniel Lönn* som suppleant i socialutskottet, i kulturutskottet och i EU-nämnden under *Anna-Lena Hedbergs* ledighet samt

att Vänsterpartiets partigrupp anmält *Samuel Gonzalez Westling* som suppleant i finansutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet
Samuel Gonzalez Westling (V)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 18 februari–16 mars* till

suppleant i socialutskottet
Daniel Lönn (SD)

suppleant i kulturutskottet
Daniel Lönn (SD)

suppleant i EU-nämnden
Daniel Lönn (SD)

§ 5 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 20 februari kl. 14.00*.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:381

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:381 Centralisering av Folke Bernadotteakademin

av Kerstin Lundgren (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 mars 2025.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet har andra åtaganden.

Stockholm den 17 februari 2025

Utrikesdepartementet

Benjamin Dousa (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:404

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:404 Stödet till svenska fredsorganisationer av Lotta Johnsson Fornarve (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 mars 2025.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 14 februari 2025

Utrikesdepartementet

Benjamin Dousa (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef UD

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:418 Missbruk av arbetstillstånd
av Patrik Lundqvist (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av migrationsministern
Johan Forssell inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 21 mars 2025.

Stockholm den 17 februari 2025

Justitiedepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:421

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:421 Grund för uttalande om vaccinationer mot
covid-19

av Elsa Widding (-)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 mars 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 17 februari 2025

Socialdepartementet

Jakob Forssmed (KD)

Enligt uppdrag

Johanna Mihaic

Expeditionschef

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2024/25:Europol1 till justitieutskottet

Motioner

2024/25:3334, 3338 och 3340 till justitieutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Trafikutskottets betänkande

2024/25:TU8 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om an-
vändning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:356 om DEI-satsning inom utbildningsväsendet

Anf. 1 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot wokeideologin inom det svenska utbildningsväsendet.

Regeringens mål är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt. Universitet och högskolor har ett stort ansvar för att organisera sin verksamhet så att detta mål kan uppnås.

De övergripande kraven på högre utbildning finns i lag och förordning. Lärosätenas självbestämmande när det gäller hur verksamheten ska läggas upp och hur resurserna ska användas är en viktig principfråga. Liksom den akademiska friheten är det en förutsättning för hög kvalitet i utbildning och forskning.

När det kommer till rekrytering av personal är förtjänst och skicklighet utgångspunkten för alla anställningar inom offentlig verksamhet i Sverige. Av högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100), som reglerar verksamheten vid statliga universitet och högskolor, framgår krav på behörighet och bedömningsgrunder vid olika anställningar inom högskolan. Där framgår också krav på anställningsförfarandet, till exempel i fråga om när sakkunnighetsbedömning ska göras. Utifrån den nationella regleringen ansvarar universitet och högskolor för att organisera sina lokala meritssystem.

Lärosätena har arbetsgivaransvaret och därmed ansvaret för bland annat rekrytering och karriärvägar. I propositionen *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta* (prop. 2024/25:60) betonar regeringen att rätt kompetens i högskolan är nyckeln till att åstadkomma excellent forskning och andra långsiktiga förutsättningar för lärosätenas verksamhet. Lärosätenas arbete med rekrytering och karriärvägar är därför av stor strategisk vikt.

Regeringen framhäver även att det, för att svenska lärosäten ska attrahera de bästa forskarna, krävs att rekrytering sker i öppen konkurrens utifrån meriter och med transparens. Det behöver finnas tydliga karriärvägar som premierar excellens i varje steg. För att Sverige fortsatt ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation måste dessutom lika villkor för

likartat arbete och meriter gälla för kvinnor och män. Om de akademiska karriärvägarna inte vilar på meritokratiska grunder blir doktorand- och forskaranställningar mindre attraktiva. De med bäst meriter riskerar att inte söka anställningar, och på sikt minskar då rekryteringsbasen.

Utbildningar i högskolan bidrar till bildning och till individuell utveckling, samhällsengagemang och kritiskt tänkande. Universitet och högskolor har ett viktigt ansvar för att organisera och utveckla sin verksamhet för att uppnå hög kvalitet i utbildningen, stärka kompetensförsörjningen för arbetsmarknadens behov och säkerställa att resurserna utnyttjas effektivt. Lärosätenas självbestämmande och den akademiska friheten är förutsättningar för hög kvalitet i utbildning och forskning, och dessa principer ska värnas.

Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern så mycket för svaret.

Onsdagen den 22 januari invigde lärosätet Chalmers sitt så kallade DEI-kontor. Invigningen sammanföll nästan på timmen med USA:s nedläggning av alla motsvarigheter inom den amerikanska statsförvaltningen. När världens största demokrati gör upp med wokeideologin och rensar ut den från statsapparaten väljer ansvarigt statsråd i Sverige att omfamna samma destruktiva och splittrande ideologi, som jag sa i debatten med jämställdhetsministern förra veckan.

Utan bakgrund och förståelse kan såklart konceptet DEI – diversity, equity and inclusion – låta lovvärt. Det är möjligt att några av dem som förordar det i Sverige inte vet bättre.

Jag har även noterat att det i Sverige finns ett försök att låta akronymen ha en egen betydelse, då man från Chalmers och jämställdhetsministerns sida har talat om att bokstaven E i sammanhanget skulle betyda equality i stället för equity. Då bör man enligt min mening använda sig av andra begrepp och inte låna in ett begrepp från engelskan, som har en fast betydelse i sitt sammanhang, för att sedan byta ut betydelsen av en bokstav i denna akronym. Det förefaller något märkligt, fru talman. Det är kanske bättre att man helt och hållet pratar i andra termer eller nyttjar svenska begrepp i stället för att undvika missförstånd av det slaget.

Som regering behöver man vara försiktig med vilka begrepp och rörelser och vilket tankegods man associerar sig med. Grundprincipen för det faktiska begreppet DEI bygger nämligen på diskriminering. När vissa personer kvoteras in utifrån faktorer som kön och etnisk bakgrund missgynnas och diskrimineras andra, mer kvalificerade personer.

I sitt svar försvarar utbildningsministern meritokrati, vilket jag välkomnar. Det är alltså utgångspunkten att alla ska erhålla lika möjligheter men att rekrytering etcetera ska ske utifrån färdigheter, prestationer med mera. Det skiljer sig från DEI:s syn på equity, vilket ju innebär att lika utfall ska garanteras utan hänsyn till individens förmåga och prestation.

Mot denna bakgrund tycks jag och utbildningsministern vara eniga om behovet av att ha en meritokratisk grund inom svenskt utbildningsväsen. Kunskap ska vara centralt medan politiska värderingar och flum får utgöra fritidsintressen om man prompt behöver ägna sig åt det. För att säkerställa detta behöver vi enligt min mening rensa ut den wokeideologi som besudlar delar av svenskt utbildningsväsen.

Jag frågade ministern om han avser att vidta några åtgärder mot woke-ideologin inom det svenska utbildningsväsendet. Ministern nämnde som sagt meritokrati och många rimliga, grundläggande principer, men ministern får gärna utveckla sitt svar kring den specifika frågan.

Fru talman! Om jag ska förenkla något vill jag fråga om ministern instämmer i min beskrivning av att det finns vänsterflum likt wokeideologi inom svenskt utbildningsväsen. Om ministern tillstår detta, ska vi då agera emot det – och i så fall hur – eller ska vi låta det förbli så? Om ministern inte delar min uppfattning om hur wokeideologin infiltrerat svenskt utbildningsväsen kan jag väl bara konstatera att det är tråkigt att han inte har kommit till den insikten än.

Anf. 3 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vi kan konstatera att det bedrivs mängder av forskning vid våra universitet och vid en hel del högskolor. Det skrivs mängder av saker, till exempel avhandlingar och forskningspapper. Jag har väldigt svårt att recensera allt detta. Det är dessutom flera här inne som skulle tycka att det var väldigt roligt om jag började göra det, eftersom vi har akademisk frihet. Det är en ordning som inte minst jag som liberal tycker är väldigt viktig. Dessutom har universitet, högskolor och de enskilda ett uppdrag som handlar om att rekrytera personer till sina lärosäten på olika sätt. När de gör detta jobbar de strategiskt. De vill ju ha dit de smartaste. Jag vill inte påstå att det finns en orsak till att jag och Tobias Andersson står här i stället för att vara på ett universitet eller en högskola, men de jobbar alltså verkligen med att leta efter de absolut bästa. Och de bästa kan vara personer av olika kön och med olika bakgrund och olika livshistorier, men de är de skarpaste på respektive område.

Även jag tycker såklart en massa saker, men jag har svårt att ge mig in och recensera hur man rekryterar och hur man arbetar med till exempel jämställdhetsarbetet. Men det är centralt och viktigt för att vi ska ha en likvärdig utbildning och för att alla ska ha samma chans. Jag kan konstatera att prorektor med ansvar för ledarskapet och jämlikheten vid Chalmers, som nu debatteras, har varit tydlig med att man där pratar om mångfald, jämlikhet och inkludering i ett svenskt perspektiv. Frågan om huruvida det är lämpligt att använda en amerikansk förkortning eller inte måste ställas till Chalmers. Det tänker inte jag recensera.

Men vi vet att man på de utbildningar som bedrivs av Chalmers jobbar med att följa dels de styrdokument som riksdagen har slagit fast, dels dem som vi från regeringen lägger fram om att det ska gå mot excellens och kvalitet. Jag tycker att det är bra.

Som jag brukar säga spelar det ingen roll om det är gamla eller nya högskolor eller om det är stora eller små. Det spelar ingen roll vad folk har för kön eller bakgrund. Det är för mig helt ointressant. Men vi ska ha de bästa, för det är viktigt för Sverige. Det är så vi skapar välbefinnande och framtid, och det är så vi i Sverige fortsatt kan göra tekniska genombrott för mänskligheten. Det är därför vi håller på med den centrala verksamheten och inte bara med en bra grundutbildning.

Det arbete som Chalmers bedriver för att alla ska kunna känna sig välkomna och för att människors framgång på lärosätet inte ska avgöras av deras bakgrund tycker jag är ett fullt rimligt tillvägagångssätt. Det har ingenting med den amerikanska kontexten att göra. Det finns många som

vill importera amerikansk politik och Elon Musks retorik till Sverige, och det tycker jag att man ska vara försiktig med. Vi vet vad som står i den svenska lagstiftningen och den svenska grundlagen vad gäller Sveriges universitet, högskolor och andra lärosäten. Det ska vi fortsätta att värna – lika möjligheter och lika skyldigheter.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, utbildningsministern! Jag kan instämma i mycket av det som sägs. Det är klart att det är rimligt att vi alla ska ha samma förutsättningar och ges samma möjligheter alldeles oaktat vad vi har för etnisk bakgrund, kön eller någonting annat.

Ministern betonar att man inom den högre utbildningen ska fokusera på excellens. Som ministern sa ska det vara de skarpaste och bästa som bör få inneha de ledande positionerna för att säkerställa Sveriges ställning som forskningsmakt eller vad det kan handla om i det aktuella fallet.

Jag kan konstatera att det då, i alla fall i mitt huvud, uppstår en logisk problematik. Om så är fallet behövs ju inte jämställdhetsintegrering, köns- och lärosätes specifika procentmål för rekrytering och så vidare. Det behövs inte om allting bara bygger på att de absolut bästa ska få de mest centrala rollerna, oaktat om vi pratar om offentlig sektor, akademi, privat näringsliv, riksdagen eller något annat. Om grundförutsättningen är att de bästa personerna ska erhålla dessa platser – och nu pratar vi specifikt om den högre akademien – ska inte ett lärosäte behöva ha specifika mål för rekrytering av professorer utifrån kön.

Då borde inte Chalmers, som är föremål för denna debatt, ha behövt spendera 300 miljoner kronor på sitt projekt Genie. Projektet ska belysa så kallad bias, alltså försöka uppmärksamma diskriminering eller förtryck och försöka inordna eleverna, professorerna och andra i den typ av makt-fack som man har hämtat från wokeideologin i USA. Hade man bara rekryterat de bästa hade man inte behövt lägga en krona på någonting annat än att ta reda på vem som är bäst.

Det är när man frångår den meritokratiska principen och principen att den som är bäst lämpad ska få det uppdrag den förtjänar som man behöver slösa pengar på att hitta härsarkulturer, offerroller och så vidare. Det är det jag vänder mig emot. Jag tycker också att det står i direkt motsättning till de kloka ord som utbildningsministern yttrar här i dag.

Jag kan exemplifiera detta med vad personen i fråga som blev chef för det så kallade DEI-kontoret på Chalmers skriver på LinkedIn. Nämligen att hon ser fram emot att arbeta med normkritisk design, genus- och teknikforskning och intersektionell analys. Det sistnämnda är någonting hon hoppas att alla framtida ingenjörstudenter tar med sig ut i arbetslivet.

Vad är då intersektionell analys? Det är en del av det vänsterflum som utgör woke, och det innebär att man som ingenjörstudent ska lära sig att gruppera individer utifrån olika typer av offerroller. Är man svart, är man vit, är man man, är man kvinna, är man böj, är man straight, är man handikappad, är man inte handikappad och så vidare?

När man har delat upp alla människor i dessa olika fack ska man sedan utifrån några politiska dogmer börja prioritera och undersöka vem det är mest synd om. Det är själva grundtanken. Först ska vi bryta isär och dela upp hela befolkningen, och sedan ska vi kategorisera dem utifrån detta. Därefter ska man, om detta nyttjas som det görs i USA, bli kvoterad in

utifrån vilken roll man har, hur mycket offer man är och var i maktpyramiden man står.

Det här är tankegods som jag inte tror gör svensk universitetsvärld gott. Jag skulle vilja höra hur ministern försvarar detta och hur det stämmer överens med de meritokratiska principer han har förordat.

Anf. 5 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det finns så mycket tankegods, inte minst i den här kam-maren, som väcker en intressant debatt. Vad är det som har gjort att detta tankegods har kommit till Sverige, hur har det växt fram och varifrån får det sin näring?

Jag håller med om en hel del av den kritik som Tobias Andersson lyf-ter. Den är fullt relevant. Det här är en verksamhet som man verkligen kan ha synpunkter på, precis som andra ideologiska strömningar som är ex-tremt konstiga. Jag försvarar de liberala: öppenhet, tydlighet, lagbunden-het och meritokrati.

När man säger ”bäst lämpad” inom den högre utbildningen måste man först erkänna att även det är en viktig arbetsplats. Det är ett ställe där ar-betsgivaren, universitetet, lärosätet eller högskolan – Chalmers i det här fallet – måste jobba för att motarbeta diskriminering, både den formella och den informella, för att skapa en miljö där personer med olika bakgrund kan känna sig hemma. Det är rimligt och anständigt.

Men när det gäller rekryteringen i sig gäller främst, och i stort sett al-lena, att det handlar om den bäst lämpade. Det finns en viss möjlighet till positiv särbehandling i Sverige om allt annat är lika. Då kan man väga in saker som att det är bra med mixade arbetsplatser för att det annars kan bli stereotyp. Jag vet inte hur det låter hos Tobias Andersson och några andra manliga kamrater; det kanske skulle friskas upp lite ibland med andra po-litiska ingångar eller med kvinnor – inte vet jag. Jag tycker att det är roligt när det är mixat, och det blir ofta bättre dynamik. Men den positiva särbe-handlingen i Sverige är mycket stram när det gäller det sätt den kan till-lämpas på. Därför ska all rekrytering bygga på meritokrati; det är så sol-klart det kan bli.

Med det sagt, fru talman, är det svårt att vara emot att man ska ta den som är bäst lämpad. Men om man gräver lite i detta och tittar på vad det är ser man till exempel att det finns en skillnad mellan män och kvinnor. Det ser olika ut. Och återigen: Detta arbete bedrivs för att man inte vill missa en skarp hjärna. En persons kön får inte på något sätt vara avgörande för en rekrytering.

Då tycker jag att det är rimligt att flera lärosäten tittar på hur man ana-lyserar internationell mobilitet. Det hänger ihop med i vilken ålder man är. Man kanske tidigt i sin forskarkarriär har fått barn och bidrar till samhällets fortbestånd även på det sättet. Det handlar om hur forskarnätverk och le-darroller analyseras eller hur publiceringar och citeringar värderas, till ex-empel sampubliceringar. Forskningsanslag och finansiering kan se olika ut beroende på område. När det gäller excellens handlar det från regering-ens sida om excellensen i sig; eftersom forskningen är fri lägger vi oss inte i exakt vad den gäller, om det inte rör sig om riktade pengar som vi har anvisat i forskningspropositionen.

Man måste väl titta på vad som menas med ledarskap och akademisk framtoning och hur det ser ut. Det finns fortfarande osäkra män som tror

att om de pratar mycket betyder det mer, så att säga. Man tittar på priser och utmärkelser. Allt detta behöver man, tycker jag, titta på för att kunna göra en analys som innebär att man inte förbigår till exempel kvinnor i akademien.

På lång sikt, fru talman, tror jag att vi kommer att få återkomma. Om 10 eller 20 år får kanske jag och Tobias Andersson, om vi är kvar, här i kammaren diskutera jämställdhet inom utbildning ur ett helt annat perspektiv: varför pojkar presterar för dåligt.

Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack på nytt för svaret, utbildningsministern! Jag vill bara få fört till protokollet att vi båda instämmer i att det absolut är roligt när det mixas upp med kvinnor, så att det inte råder några missförstånd i fråga om var jag står när det gäller den typen av umgänge.

Med detta sagt tycker jag att det är värt att poängtera varifrån tankegodset kommer. Jag hör vad utbildningsministern säger, och jag tror att vi och våra partier gemensamt kan göra mycket för att stärka kunskapsfokuset i skolan, från tidig ålder hela vägen upp till den avancerade forskningen. Jag tror att vi kan försöka befästa och försvara meritokratiska principer vid tillsättningar och annat. Jag tycker att det är positivt, och jag ser fram emot att arbeta med detta gemensamt.

Med detta sagt tycker jag att det är olyckligt att man inom akademien, under någon form av skydd med hänvisning till den akademiska friheten, väljer att fortsatt ägna sig åt, eller åtminstone inspireras av, vad som utgör ren vänsterideologi. Det handlar bland annat, som jag lyft tidigare, om termer som hänger samman med genus, intersektionell analys, normkritisk design och allt sådant. Det spelar ingen roll vad vi står och säger här, för när de som utövar verksamheten ute på lärosätena, från förskolan hela vägen upp till universiteten, väljer att nyttja den typen av begrepp och leva i ett idéväsen som är vänster begränsar detta våra förutsättningar att få gehör för det väljarna har gett oss mandat att åstadkomma: en kunskapsorienterad skola.

Detta innebär i praktiken, med utgångspunkt i deras tankegods, att om det hade funnits två Johan Pehrson, varav den ena är kortvuxen, svart, böj och handikappad, hade han fått jobbet i stället för den Johan Pehrson jag debatterar med här i dag. Det tycker jag hade varit fel.

Anf. 7 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För att avrunda denna interpellationsdebatt vill jag bara föra fram att de liberala värdena jämställdhet och icke-diskriminering inte är ett dugg vänster. Däremot finns det vänsterinslag i politik som handlar om att det ska kompenseras för allting och att människor inte har ett stort personligt ansvar. Men för att skapa lika möjligheter kan vi inte bara prata om hur man organiserar detta på ett enskilt universitet, vilket jag helst inte gör av skäl som jag angav inledningsvis.

Det börjar tidigt. Det börjar med att alla ungar i Sverige får chansen att lära sig svenska språket och att elever får möjlighet att gå i en skola som går tillbaka till grunderna – läsa, skriva och räkna – och som tar alla med genom grundskolan och sedan gymnasiet så att de har goda chanser att förverkliga sina drömmar.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Det är många som deltar i högre utbildning och läser på högskolor och universitet, men alla gör inte det. Vi vill att de smartaste ska komma dit. Det är därför vi har studiefinansiering och CSN, som vi ska prata om här i kammaren om en stund. Allt detta är till för att ge alla som vill och har möjlighet chansen. Då handlar det kanske mer om ett socioekonomiskt perspektiv – man ska kunna läsa även om man kommer från en mindre bemedlad bakgrund.

Vi står fast vid att det är meritokrati som gäller. Men för att inte missa de smartaste i den excellenskamp som pågår i världen måste Sverige också se till att ingen blir diskriminerad på grund av sin bakgrund.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:365 om aviserad översyn av studiestödssystemet

Anf. 8 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Niklas Sigvardsson har frågat mig om jag avser att tillsätta en bred och parlamentariskt sammansatt utredning för långsiktiga och stabila överenskommelser. Niklas Sigvardsson har också frågat mig om jag ytterligare kan motivera vad det är för problem som utredningen kommer att adressera.

Det svenska studiestödssystemet är ett av världens mest generösa. Studiestödet är grundläggande för en jämlik utbildning och ger alla, oavsett bakgrund, möjlighet att studera. Kunskap och bildning förutsätter att individen kan studera, och i många fall är det studiemedlen som gör det ekonomiskt möjligt.

Grunderna i dagens studiestödssystem har dock funnits sedan 2001. Det har sedan dess inte genomförts någon större översyn av systemet. Vissa förändringar har dock gjorts, och nya stöd har tillkommit. Regeringen aviserade därför i budgetpropositionen för 2025 att det finns behov av en översyn av studiestödssystemets samtliga beståndsdelar förutom omställningsstudiestöd, studiehjälp, det vill säga bidrag till gymnasieelever, och vissa andra mindre stöd under utgiftsområdet.

I budgetpropositionen anger regeringen också att utgångspunkterna för översynen bör vara ett studiestödssystem som är följsamt mot dagens och framtida utbildningssystem och arbetsmarknadens behov. Effektiviteten i rekryteringen till studier ska öka, och utgångspunkterna för när nya utbildningar ska ge rätt till studiestöd bör ses över. Studiestödet ska också bidra till en ökad genomströmning vid högre utbildning samtidigt som tryggheten för de studerande värnas och de studerandes skuldsättning beaktas.

När det gäller den aviserade utredningens utformning och innehåll kan jag endast hänvisa till att frågan hanteras inom ramen för Regeringskansliets sedvanliga beredningsprocess.

Anf. 9 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Tack, utbildningsminister Pehrson, för svaret! Inledningsvis kan vi konstatera att vi i grunden är väldigt överens om att vi ska ha ett av världens mest generösa och bästa studiestödssystem och att det är vik-

tigt att vi fortsätter att ha detta som utgångspunkt när vi ska göra en översyn av studiestödssystemet. Mycket av vår framgång som nation – vi är en stark kunskapsnation och möjliggör studier för de allra flesta i vårt samhälle – har trots allt sin grund i ett jämlikt utbildningssystem men också i ett jämlikt finansieringssystem för högre studier. Det är kanske av denna anledning som vi socialdemokrater är väldigt måna om att vi fortsätter ha denna utgångspunkt som grundtanke i hela vårt studiestödssystem.

När vi läste budgetpropositionen i höstas och såg att det aviserades en översyn av studiestödssystemet kom vi ganska snabbt fram till slutsatsen att det, om vi gör en översyn, bör ske en bred förankringsprocess och därmed också en gemensam parlamentarisk översyn, som handlar just om att vi vill skapa långsiktiga förutsättningar för att studiestödssystemet ska leva över tid. Precis som utbildningsministern säger har mycket av grunderna i studiestödssystemet funnits länge, även om jag tycker att regeringen missar att det gjordes ett väldigt stort arbete 2007–2009 via den parlamentariskt tillsatta Studiesociala kommittén, som skulle belysa många frågor gällande studiestödssystemet och CSN. Det var en parlamentarisk kommitté som den folktopartistiske utbildningsministern Lars Leijonborg adresserade och som hade bred förankring i alla riksdagens partier.

Det är därför vi tycker att det är viktigt att man fortsätter på den banan när det gäller studiestödssystemet. Det är också anledningen till att en av mina frågor handlar om huruvida vi ska fortsätta den starka tradition vi har i Sverige av att den som är student eller den som är ung och på väg in i studier ska kunna vara trygg med att vi är politiskt överens om studiestödssystemets största och bärande delar. Då kan man ta risker som att belåna sig i hög grad för att kunna fortsätta studera.

Det är också därför jag frågar om utbildningsministern kommer att tillsätta en parlamentarisk översyn av detta. Utbildningsministern svarar inte riktigt på den frågan annat än att den sedvanligt kommer att beredas inom Regeringskansliet. Då får jag väl formulera om frågan delvis och säga: Tycker utbildningsministern att det är viktigt att vi har en bred förankring av studiestödssystemet, så att det stabilt håller över tid? Om svaret på den frågan är ja, hur kommer utbildningsministern att säkerställa att det nya studiestödssystemet har denna breda parlamentariska förankring?

När det gäller motivet till översynen tänker jag återkomma i mitt nästa inlägg.

Anf. 10 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det långa svarets korta innebörd är i det här fallet att vi bereder frågan. Hur det har sett ut under tidigare kloka, liberala, borgerliga regeringar när man har jobbat för att ha ett modernt, effektivt och starkt studiemedelssystem för individens möjligheter och för Sveriges framtid hänger naturligtvis ihop med vilka resurser som finns på Regeringskansliet. Utredningar är inte gratis, utan de kostar också resurser som då måste prioriteras.

Jag hör det som Niklas Sigvardsson säger och tar det med mig. Jag kan försäkra att det som han och andra socialdemokrater för fram under interpellationsdebatter, i motioner eller i riksdagen i övrigt kommer mig till kännedom. Jag lyssnar med stort intresse, vill jag understryka.

Vi ska komma ihåg att en utredning kommer att leda till resultat. Det kommer att finnas personer som tas in i utredningen – utredaren eller de

som bereder utredningen gör detta – och man lyssnar på experter och andra som har mycket att bidra med, inte minst studenter. Sedan kommer förslaget kanske, om det håller kvalitet, att skickas på remiss. Då kommer det in remissvar, och sedan kommer det hela att beredas. Sedan kommer det till riksdagen för klokskaper och förbättringar i form av motioner. Det är alltså inte så att partierna i Sveriges riksdag inte skulle ha möjlighet att påverka vad som är ett av världens mest generösa studiemedelssystem.

Jag ser fram emot att tillsätta utredningen. Då kan jag berätta mer om hur den kommer att se ut.

Anf. 11 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag ska göra allt jag kan för att inte fultolka det ministern precis sa. Jag ska försöka snälltolka det.

Vi får väl se om det blir en parlamentarisk utredning eller inte. Jag hoppas på det, men jag känner mig kanske inte jättetrygg med svaret. För dem som tittar på detta och för dem som sitter på läktaren kan jag nämna att de motioner som vi riksdagsledamöter väcker efter att utredningen är färdig och propositionen har lagts ytterst sällan brukar leda till någon förändring i förslagen. Även om vi har möjlighet att yttra oss är det alltså inte ofta de synpunkter som förs fram ger resultat.

Ministern nämner i svaret de frågor som utredningen ska ta upp. Om man går tillbaka och tittar på kommittédirektiven för den studiesociala utredningen, som kom 2007, kan man se att många av de tankegångarna fanns redan där. Det handlar om att effektivisera genomströmningen, alltså hur man skapar ett effektivt studiemedelssystem för genomströmning. Man tar upp vikten av att studiestödssystemet verkligen är ett tryggt system som bär över tid och att vi definierar hur vi ska hjälpa grupper som står långt ifrån utbildning att komma närmare utbildning. Där finns väldigt många frågor som jag hoppas att vi kan fortsätta att diskutera.

Den studiesociala utredningen presenterade ju sina förslag för ganska länge sedan, men det finns fortfarande mycket att arbeta med för att vi ska få ett studiestödssystem som blir ännu bättre än det vi har.

Vad innebär det då att det ska vara en effektivare rekrytering till studier, och hur ska vi jobba med genomströmning? Här vill jag ta upp några farhågor. Det handlar om de attacker som tidigare utbildningsministern Mats Persson gjorde mot de fristående kurserna vid lärosäten. Jag tänkte ta tillfället i akt att fråga vad den nuvarande utbildningsministern anser: Är detta något som utredningen ska se över – kommer man att kunna få studiemedel för fristående kurser, eller är det bara för fristående kurser där det finns en brist på arbetsmarknaden? Vem avgör i så fall vilken brist som finns?

När man talar med företrädare för olika intresseorganisationer – studentorganisationer eller studentaktiva – är detta en oro som lyfts. Den här regeringen har ju tidigare talat om fristående kurser i kanske inte alltför positiva ordalag. Därför undrar jag lite om vilka problem som regeringen ser när man nu ska utforma översynen. Det finns en oro från oss socialdemokrater om att man har tänkt bygga om det generella och tydliga studiestödssystemet för individen. Alltså att individen själv kan bestämma vilka kurser han eller hon vill läsa och få studiestöd för och därmed antingen stärka sin ställning på arbetsmarknaden eller bara använda dem för att ta ett steg in i den högre utbildningen.

Jag tänker att den andra delen av den här debatten handlar om vilka andra problem man ser. Är fristående kurser en av de röda flaggor som viftar för regeringen? Kommer man att begränsa den möjligheten genom den kommande utredningen?

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 12 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag brukar ju inte vifta med röda flaggor, men jag ser andra här i kammaren som ofta gör det. Jag tänker på de röda partifanorna i Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Det finns flera delar i studiestödet som är avsedda för att de studerande ska kunna hålla en bra studietakt. Det handlar bland annat om krav på studieresultat och om en begränsning när det gäller antalet veckor och tolv terminers heltidsstudier. Det handlar om fribeloppet, som gör det möjligt för studenter att tjäna en extra krona och dryga ut sitt studiebidrag.

Genomströmningen bidrar till effektiviteten och till att studenternas inträde på arbetsmarknaden går lite fortare. Den minskar också den ekonomiska bördan som det innebär att studera en längre tid.

Det är korrekt att jag och regeringen har väldigt stort fokus på kvalitet snarare än kvantitet. Där uppfattar jag att Socialdemokraterna och regeringen skiljer sig lite åt. Vi menar att lärosätena kan utnyttja sina resurser bättre om man ser över detta på ett rimligt sätt. Vi har inget annat syfte än att bestämmelserna ska vara ändamålsenliga och till exempel öka genomströmningen.

Jag vill också vara tydlig med att det bara är studiemedelssystemet som ska ses över, alltså det stöd som ges till vuxna som studerar på till exempel universitet, högskolor, yrkeshögskolor och inom komvux. Det handlar alltså inte om omställningsstudiestödet, studiehjälp eller bidrag till gymnasieelever, vissa bidrag till föräldrautbildning när det gäller teckenspråk, vissa bidrag till elever med funktionsnedsättning eller olika former av bidrag för inläsning av kurslitteratur och så vidare. Sådant handlar det alltså inte om.

Vad det handlar om är att få ut mesta möjliga av det studiemedelsystem som för innevarande år innebär att alla studerande får ett bidrag för sin egen framtid – vi vet att det är bra för individen och att det bidrar till Sveriges framtid – på 4 433 kronor. Man får också ett väldigt subventionerat lån upp till 10 192 kronor.

Det är då normalbeloppet. Sedan finns det möjligheter till tillägg av olika skäl, i form av tilläggsbidrag och tillägglån. Men jag stannar där. Det här är unikt, och det är en möjlighet för alla att i Sverige studera för sin egen framtid, för kunskap, för bildning och för nya möjligheter. Detta är jag väldigt stolt över, precis som Niklas Sigvardsson.

Anf. 13 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Avslutningsvis i den här debatten vill jag säga: Vi är till största delen överens om att vi ska ha ett studiestödssystem som är generellt och generöst, just för att det gynnar både individen och oss som land. Det är viktigt att den principen fortfarande ska ligga fast och att det är en väldigt tydlig del från regeringen. Det är glädjande så långt.

Tanken med just en parlamentarisk översyn är också att den bidrar till att kunskap finns i alla partier i den här kammaren. Man får då tillsammans träffa experter. Man får tillsammans reflektera och fundera över de förslag

som kan vara de bästa möjliga för att åstadkomma så bra studiestödssystem som möjligt. Det är därför vi förespråkar just den här breda, tydliga förankringen. Studiestödssystemet måste ju kunna hålla över tid. Det måste kunna klara att vi byter regering. Det måste kunna klara att det sker saker i vårt samhälle. Det handlar om att vi gemensamt har tydliga och fastslagna breda riktlinjer.

Det är därför vi har den ingång som vi har i Socialdemokraterna. När man gör en översyn av ett så pass viktigt system, som studiestödssystemet, behöver man titta på de här delarna.

I en sådan parlamentarisk översyn behöver man inte vara helt överens med utredarens förslag. Det är därför vi har reservationer. Vi har särskilda yttranden i sådana utredningar för att man ska kunna visa sin avvikande mening. Men man har i alla fall fått ett bra kunskapsunderlag när det gäller hur man formar den bästa studiestödspolitik för framtiden, där man ger individen möjlighet att välja vilka utbildningar som leder den individen mest och bäst framåt.

Med det tackar jag för den här debatten.
(Applåder)

Anf. 14 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är viktiga reflektioner, men jag står fast vid det jag sa inledningsvis. När det gäller den aviserade utredningens utformning och innehåll kan jag, enligt god svensk förvaltningstradition, inte göra annat än att hänvisa till att frågan på sedvanligt sätt bereds i Regeringskansliet. Det är gemensamma beredningar. Vartenda departement ska ha synpunkter. Det tar en enorm tid, om jag får säga det själv. Men det finns också ett värde i det. När vi är färdiga med detta kommer jag att återkomma med besked i frågan. Då kommer också en utredning att tillsättas.

Jag tackar för en bra debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:383 om åtgärder för att värna kvaliteten i högre utbildning

Anf. 15 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig hur jag ser på behovet av att garantera geografisk tillgänglighet till högre utbildning och motverka att campusverksamheter läggs ned på mindre orter, på grund av bland annat orimligt höga hyreskostnader, och om jag har för avsikt att ta några initiativ utifrån min uppfattning. Varas har även frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att tillgången till gemensamma ytor och mötesplatser för studenter på svenska lärosäten inte minskar eller försvinner på grund av lärosätenas besparingsbehov.

Det statliga fastighetsbolaget Akademiska Hus är en stor hyresvärd för statliga universitet och högskolor. Utöver Akademiska Hus hyr cirka 200 andra fastighetsbolag ut lokaler till lärosäten, och de upptar cirka 40 procent av beståndet.

Lärosätena hyr sina fastigheter, och hyran sätts marknadsmässigt. Myndigheterna blir också kompenserade för hyresnivå via den årliga pris- och löneuppräknings anslagen. Regeringen har samtidigt höjt ersättningen för utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap samt natur och teknik. Detta medför att lärosätena enklare kan utnyttja hela sitt utbildningsanslag. Den nyligen presenterade forsknings- och innovationspropositionen, som ligger på riksdagens bord, innehåller satsningar som fullt utbyggda beräknas till 6,5 miljarder från och med 2028 för forskning och innovation av just högsta kvalitet.

Ekonomistyrningsverket har undersökt vilka förändringar i myndigheternas verksamhet och kostnader som kan bli bestående som en följd av pandemin. Undersökningen visade bland annat att pandemin kan ha påskyndat myndigheternas arbete med att utveckla digitala arbetssätt.

Det senaste decenniet har allt fler lärosäten börjat mäta beläggningsgrad, det vill säga hur stor del av tiden som en viss lokal utnyttjas eller hur stor del av lokalen som utnyttjas. Till exempel har Örebro universitet monterat upp flera tusen sensorer för att mäta hur lokalerna används. Detta arbete kring yteffektivitet kan också vara en delförklaring till att lokalytan minskar. En annan bidragande orsak är sannolikt inflationen, som drivit upp kostnaderna för alla myndigheter, däribland universitet och högskolor.

Fru talman! Regeringen ser nu över resurstilldelningssystemet. Regeringen konstaterade i den senaste budgetpropositionen (prop. 2024/25:1) att en utredning ska tillsättas för att uppnå ett effektivt resursutnyttjande och ett utbildningsutbud av högsta kvalitet som är relevant för samhällets och arbetsmarknadens behov av högskoleutbildning. Regeringen har även tidigare, under 2024, anställt en utredare som ska biträda Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med att lämna förslag på hur resurstilldelningssystemet kan anpassas så att ett relevant och flexibelt utbud av kurser och program av hög kvalitet riktade till yrkesverksamma ska öka. Utredaren, i det här fallet, ska lämna sina förslag i april detta år.

Fru talman! Det är lärosätena själva som bestämmer över hur deras lokaler ska utformas. Det är helt naturligt att beslut om lokaler hanteras lokalt. Regeringen styr genom övergripande mål för verksamheten: Utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt.

Anf. 16 LORENA DELGADO VARAS (V):

Tack, ministern, för svaret!

Var och en av regeringarna, inte bara den här, har konstaterat att högre utbildning är en av grunderna för att ha ett stabilt, demokratiskt samhälle. Den ger oss möjligheten att driva fram samhället, så att fler och fler kan få trygghet och framtid. Den ger också en styrka i en föränderlig värld.

Sverige har en relativt högutbildad befolkning. Det ger oss ganska bra förutsättningar att möta den omställning som behövs. Man pratar gärna om konkurrenskraft, och det här är en otroligt viktig del i det, beroende på hur man vill konkurrera. Vissa vill konkurrera med löner och volymer. Andra, som vi från Vänsterpartiet, vill konkurrera utifrån innovation och hållbarhet, både social hållbarhet och miljömässig hållbarhet.

Men trots att både tidigare regeringar och nuvarande regering menar att man sätter högre utbildning högt på agendan missar man tyvärr målet om och om igen.

Jag förstår verkligen inte varför man väljer att inte lyssna på representer från akademien och på studenter.

Ministern nämner de 6,5 miljarderna och att man höjt ersättningen för utbildningar. Det kan lätt förstås som att det är otroligt generöst av regeringen. Men sanningen är att högre utbildning ligger back sedan årtionden. År efter år har lärosätena tvingats prioritera utan att få möjligheten att skapa utrymme för att utveckla vidare och ta steg för att förbättra kvaliteten. Sverige riskerar att förlora sin position. Om vi ser högre utbildning som så pass viktig måste vi åtgärda felen i systemet så att utbildningen och forskningen får det de behöver.

Sanningen är att lärosätena under årtionden har flaggat för systemfel som hindrar dem att använda resurserna och på så sätt ge en grundad och kvalitetsmässigt hög utbildning. De har pekat på finansieringssystemet, produktivitetsskravet och hyressättningsmodellen.

År ut och år in måste lärosätena jonglera för att försöka få ihop det. Ibland är budgeten lite högre, ibland lite lägre. Då tvingas de ställa om.

I stället för att ge dem ett stabilt grundanslag som gör att de anställda kan få en trygg anställning och fokusera på utbildning och forskning tvingar man dem till en massa administration för att söka medel. Man löser heller inte problemet med osäkra anställningar inom den högre utbildningen.

Det här kommer att ge ytterligare negativa konsekvenser för den högre utbildningen, vilka tyvärr ackumuleras. Jag skulle vilja se att någon regering tar tag i systemfelen och inte bara försöker täcka över dem genom att minska eller öka budgeten i vissa anslag och så vidare utan verkligen tittar på hur man kan få en stabil högre utbildning där lärosätena inte tvingas dra ned på de lärarledda timmarna och på campus för att överleva.

Anf. 17 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag har stor respekt för att lärosätena upplever att det från och till kan vara svårt med prioriteringar och vägval som måste göras.

Sett ur ett längre perspektiv är det tydligt att vi har fått den högre utbildningen att växa enormt i Sverige, och den är nu nästan dubbelt så stor jämfört med för ett par årtionden sedan.

Allt detta gjorde vi för att vi i denna kammare ansåg att det var ett viktigt sätt att lösa de kompetensbehov som finns för svensk arbetsmarknad och för att ge människor anställningar och därmed också bidra till att Sverige fortsätter att vara ett välfärds- och välfärdsland.

Vi kan konstatera att frågan inte har lösts, utan kompetensbrist är något som jag diskuterar återkommande med både näringsliv, organisationer och myndigheter, som saknar den kompetens som de upplever att de behöver. Detta har sin bakgrund i att det är svårt att sja om framtiden.

Utbildning är generellt sett något bra. En utbildning, oavsett om man har klarat en bra yrkesutbildning på gymnasiet, gått vidare på yrkeshögskola eller läst på högskola och universitet, leder till att man får ökad egenmakt för egen del och att man tillsammans med andra bidrar med sin kompetens för landet Sveriges del. Detta är viktigt.

Vad gäller frågan om resurstilldelningssystemet tittar vi på den, som jag sa i mitt interpellationssvar. Jag vill också nämna att vi jobbar med frågan om associationsform. Många universitet och högskolor pekar på att de gärna skulle ha mer akademisk frihet och egenmakt att själva utforma sin verksamhet efter den lagstiftning som ytterst läggs fast av riksdagen.

Vi har aviserat att vi är beredda att titta på detta. Det har tittats på förut, men jag förstår att det är komplext. Inte minst hänger det ihop med långsiktig finansiering. Jag som företrädare för Liberalerna tillhör dem som tycker att investeringar i utbildning betalar sig i längden genom välstånd och trygghet i Sverige och inte minst för individen. Vi gör detta för att komma åt de systemfel som en del pekar på finns inbyggda.

Den enorma ökningen av resurser till högre utbildning måste man ha med i perspektivet när man säger att man upplever att det är resursbrist, men det är klart att man alltid måste prioritera och göra viktiga vägval för kvalitet och excellens, inte minst för de studerandes skull, så att de inte läser en utbildning av låg kvalitet.

Vad gäller Akademiska Hus är det en fråga som är väl känd i denna kammare. Vi vet att dess verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund och att det ska vara en marknadsmässig avkastning för att det inte ska bryta mot olika former av konkurrensregler.

Man ska jobba för att utveckla en hållbarhet tillsammans med dem som bedriver utbildning på universitet och högskola. Snedvridningen är central – annars hade man kunnat tänka sig att ge offentligt stöd i budgeten och sedan annat stöd via fastighetsbolaget. Det kanske inte är rätt väg att gå för att göra det tydligt och transparent för medborgarna och Sveriges riksdag.

Anf. 18 LORENA DELGADO VARAS (V):

Högre utbildning handlar inte enbart om att skapa den kompetens som krävs utan även om att ge var och en av oss möjlighet att studera i högre utbildning utifrån våra ambitioner. Det är viktigt också därför.

När det gäller de miljarder som ministern nämnde är sanningen att den summa som nämndes och som gäller fram till 2028 faktiskt inte ens är lika hög som den vinst som Akademiska Hus gör. Till exempel satsar regeringen 1,5 miljarder på forskning 2025, medan Akademiska Hus gjorde en vinst på 4,8 miljarder 2022, varav 20,5 miljarder gick till statskassan.

Utifrån det perspektivet blir forskningspengarna ett sätt att måla fasaden på ett hus som krackelerar på grund av dåligt underhåll. Om man fortsätter på det sättet blir huset till slut obeboeligt. Detta är vad jag tror har hänt eftersom man hela tiden sätter olika krav när det gäller högre utbildning samtidigt som man höjer hyran på ett sätt som gör det ohållbart.

Jag är inte ensam om att tycka så här. Många har lyft fram att Akademiska Hus fastigheter faktiskt är ämnade att inhysa lärosäten. Det blir märkligt när man väljer en marknadsdriven hyressättning för hus som egentligen är ämnade för högre utbildning.

Fler och fler larmar om att bland annat hyreskostnaderna gör att resurser behöver tas från bland annat utbildning och forskning. Detta bidrar till att vi får mindre närvaro av högre utbildning runt om i landet eftersom många lärosäten tvingas lägga ned vissa campus.

Till exempel valde KTH här i Stockholm att lägga ned sitt campus i Kista. Detta får inte bara konsekvensen att eleverna får mindre utrymme och mindre möjlighet till lärarledda lektioner och så vidare, utan det gör också att det försvinner ett lärosäte i en förort.

Detta får också konsekvenser för representation och rekrytering. Det kan även göra att det näringsliv som skapades runt KTH flaggar för att

behöva lämna Kista eftersom de inte längre har den synergi som de hade tillsammans med KTH.

Det är samma sak med KTH i Södertälje, där Astra Zeneca och Scania har lyft fram alla fördelar de ser med att ha en akademisk partner i Södertälje. I synnerhet i Södertälje har KTH visat att man har en mycket bredare rekrytering än KTH centralt, så det kommer att ske en urholkning av både förorter och mindre orter.

Ministern pekar på att inflationen är drivande, men vi menar att det är inflationen som ger den konsekvensen i den nuvarande hyresmodellen. Då kanske man behöver byta ut modellen så att det inte blir den konsekvensen.

Anf. 19 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att den som har ordet ska rikta sitt anförande till talmannen.

Anf. 20 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att det är lärosätena själva som styr över sin ekonomi utifrån de anslag som ges. De hanterar sina egna kostnader. Det är lärosätesledningen som beslutar hur lärosätet ska använda sina anslag.

Det är svårt att se en direkt koppling mellan små och stora lärosäten och deras lokalkostnader. Det finns stora lärosäten som har en stor andel lokalkostnader – KTH har nämnts här – och det finns mindre lärosäten som har en mycket låg andel lokalkostnader. Det kan såklart ha mycket med geografi att göra, jämfört med andra.

Vad gäller mindre campusenheter ser vi ingen generell trend att de läggs ned. Det är också så att man måste låta lärosätet bestämma hur det ska organisera sig. Det är bara i undantagsfall som det är reglerat att lärosätet ska bedriva sin verksamhet på ett visst ställe; det är till exempel Högskolan Dalarna som enligt vad kammaren har reglerat ska ha verksamhet i Borlänge.

Vad gäller Akademiska Hus följer vi såklart frågan om hyresutvecklingen. Man ska komma ihåg att de har ungefär 60 procent av den så kallade marknadsandelen och att det ändå är 200 andra bolag som står för 40 procent av lokalerna. De här lokalerna är mycket viktiga för en bra utbildning. Det handlar om smarta ytor, hållbarhet och att det ska vara lätt för lärosätena att använda dem. De ska vara flexibla på olika sätt. Lärosätena arbetar ju även med ett totalt konstant anslag från regeringen, ytterst från riksdagen, och med att hela tiden utveckla sin verksamhet. Det ska alltså vara smidigt och effektivt när det gäller lokaler.

Fastighetsförvaltningen är, som jag också har sagt förut, en konkurrensutsatt marknad. Olika former av subventionerade hyror blir problematiskt; det riskerar att snedvrider konkurrensen och bli problematiskt ur ett rent statsstödsperspektiv. Det är rakare att man ser det anslag som har getts och som ges nu. Det kan man kritisera, men man kan titta på det historiskt och se hur vi har utökat den högre utbildningen i Sverige väldigt kraftigt på några decennier.

Det här är dock ändå ett rimligt sätt att organisera fastighetsfrågan, på samma sätt som att staten tar ett stort ansvar för fastighetsfrågan när det gäller specialfastigheter eller kulturfastigheter – där det finns en ständig

Anf. 21 LORENA DELGADO VARAS (V):

Ministern säger att man ska låta lärosätena bestämma, och det är självklart. Men jag tänker att den ekonomiska ram som ges av regeringen ändå innebär en ram som lärosätena måste förhålla sig till. På det sättet kan man alltså faktiskt hindra lärosätena att bestämma själva.

Vi menar att de här hindren bidrar till en urholkning av kvalitet och möjligheter. Det leder till färre läroleda timmar, vilket har en direkt konsekvens för de elever som kanske inte kommer från ett akademiskt hem utan behöver få stöd. Vi har sett rapporter om att fler och fler elever behöver extra stöd när de kommer till högre utbildning, vilket beror på att vi har en havererad grundskola, som också behöver repareras.

Vi från Vänsterpartiet pratar dock inte om subventioner, utan vi pratar om en förändring av hyresmodellen. Det är en helt annan fråga. Vi menar att det minskade utrymme som hyreshöjningarna leder till kommer att innebära en negativ trend vad gäller både kvaliteten på utbildningarna och det demokratiska utrymmet för eleverna. Forskningsbibliotek kommer att behöva ställa om eller helt enkelt tas bort. Det kommer helt enkelt att vara negativt för vårt samhälle i slutändan.

Vi menar att Akademiska Hus inte verkar på en konkurrensutsatt marknad på det viset. Genom att ha en marknadshyressättning slår man undan benen för lärosätena, och vi tänker att det bästa vore att förändra den. Det är inte en svår åtgärd.

Anf. 22 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! När jag har pratat med finansminister Elisabeth Svantesson har jag naturligtvis försäkrat mig om att det är tydligt att hon som statsråd är ansvarig för Akademiska Hus. Det pågår just nu inget arbete med att förändra Akademiska Hus uppdrag, men jag ska berätta om den interpellationsdebatt som vi nu har haft här.

Jag vill återigen slå ett slag för frågan om förstärkt autonomi genom att man ser över lärosätenas förutsättningar och deras associationsform. Detta skulle innebära en ökad frihet för lärosätena att själva välja finansieringsätt för sina fastigheter. Men det finns så att säga inga magiska formler som kan tas fram, utan vi pratar om lokaler som ska ha en effektiv förvaltning. De ska vara hållbara och nå upp till höga miljömålskrav gällande fastigheternas fortlevnad. Lokalerna ska vara flexibla för att lärosätena ska kunna ha en bra verksamhet över tid och inte minst kunna samverka med det omgivande samhället. Det är alltså någonting som jag ser framför mig skulle kunna ge ökad frihet för lärosätena att disponera sina samlade resurser, så att säga – men mer om det när vi vet vad en sådan utredning kommer fram till.

Sammantaget skiljer det sig åt, men sett över tid har lärosätenas lokalkostnader legat runt 13 procent. Personalkostnaderna har legat på 63–64 procent, och lokalkostnaderna har legat på 13 procent. Sedan ligger övriga kostnader för att få verksamheten att fungera på mellan 20 och 25 procent över tid. I den delen är det alltså relativt stabilt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:391 om resursskolor för gymnasieelever

Anf. 23 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Mats Wiking har frågat mig om jag och regeringen är beredda att vidta åtgärder för att säkerställa att elever på gymnasienivå med omfattande behov av stöd får tillgång till resursskolor och säkerställa en långsiktig finansiering och likvärdig tillgång till resursskolor i hela landet. Mats Wiking har också frågat om jag och regeringen är beredda att ta initiativ till en nationell strategi för resursskolor på gymnasienivå.

Elever som är i behov av särskilt stöd ska ges sådant stöd. Det är viktigt att komma ihåg att resursskolan inte är en egen skolform utan ett möjligt sätt att organisera utbildningen för elever i behov av särskilt stöd. Kommuner har stor frihet att själva bestämma hur den kommunala skolverksamheten ska organiseras. Det finns således ingen skyldighet för kommuner att inrätta resursskolor. Kommuner har även möjlighet att inrätta resursskolor inom gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

En enskild huvudman för en fristående skola ersätts i vissa fall genom ett tilläggsbelopp i det fall en elev behöver omfattande särskilt stöd. Det har konstaterats att det finns brister i regelverket när det gäller ersättningen från hemkommunen till enskilda huvudmän. Bland annat har det resulterat i att bedömningen av rätten till tilläggsbelopp och beloppets storlek varierat mycket mellan kommunerna. Dessutom har ansökningsprocessen ofta varit komplicerad och administrationskrävande. Utbildningen i det svenska skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

Regeringen beslutade därför i april 2024 om ett förtydligat regelverk som syftar till att systemet med tilläggsbelopp ska bli mer likvärdigt och rättvist över hela landet och kunna bidra till ökad förutsägbarhet för de många fristående resursskolorna. Därtill har regeringen tillsatt Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet (U 2023:05). I uppdraget ingår att utreda och lämna förslag till ett system för finansiering av fristående resursskolor som är utformat på ett sätt som är anpassat till resursskolornas särskilda karaktär och förutsättningar. Uppdraget ska redovisas den 1 november 2026.

Regeringen har också tillsatt Utredningen om en förbättrad elevhälsa (U 2024:01), som har i uppdrag att lämna förslag som stärker elevhälsan och se över regleringen av stödinsatser i skolan. Utredningen ska bland annat lämna förslag som innebär att det blir enklare att placera elever i mindre och flexibla undervisningsgrupper eller att ge elever enskild undervisning. Detta uppdrag ska delredovisas den 7 mars i år.

Vidare satsar regeringen från i år på ett samlat statsbidrag för personalförstärkningar för att stärka skolornas förutsättningar att öka trygghet och studiero i skolan, avlasta lärare, förbättra elevhälsan och bättre kunna möta elevernas behov av stöd. Under de kommande två åren innebär detta en omfattande satsning på bland annat fler speciallärare i svensk skola.

Frågan som Mats Wiking lyfter är bredare än att bara gälla gymnasieelevers tillgång till resursskolor. Den handlar om effektiv resursfördelning och ett tydligt regelverk för att systemet ska bli mer likvärdigt, så att elever med behov av särskilt stöd ska få det. Regeringen tar problematiken på största allvar och har vidtagit åtgärder genom att samla statsbidrag och

föreslå att medel tillförs budgeten samt genom att tillsätta nämnda statliga utredningar. Jag ser fram emot att ta del av deras betänkanden när de väl kommer.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 24 MATS WIKING (S):

Fru talman! Över 15 procent av eleverna i Sverige klarar inte godkänd nivå i grundskolan. Många av dessa elever har särskilda behov och har trots olika stödsatser under skoltiden haft svårt att nå upp till kunskapskraven.

För en del har lösningen varit att få undervisning i mindre studiegrupper eller i resursskolor. Det har gjort stor skillnad. Fler hemmasittare har börjat komma tillbaka till skolan. Elever som tidigare haft svårt att fungera i undervisningen har fått en chans att utvecklas och har för första gången känt att skolan är till för dem.

Men när steget från grundskolan till gymnasiet ska tas uppstår stora problem. Många elever med särskilda behov hamnar mellan stolarna. De som kommer in på ett nationellt program möter en miljö som ofta är helt annorlunda än vad de är vana vid. De går från små grupper med individanpassat stöd till stora klasser med högre krav på självständighet. För många blir det en stor omställning som leder till stress, misslyckanden och i värsta fall avhopp.

Fru talman! För de elever som inte kommer in på ett nationellt program återstår att gå ett introduktionsprogram. Där kan det finnas mindre grupper, men möjligheten att få undervisning i en anpassad miljö är långt ifrån garanterad. Det kan innebära att en högfungerande elev med autism hamnar i samma undervisningsgrupp som en utåtagerande elev med helt andra behov. Det är en situation som varken gynnar eleven själv eller skapar en fungerande undervisningsmiljö.

Risken är stor att gymnasieskolorna tappar elever som skulle ha behövt resursskola eller undervisning i mindre grupper tillsammans med andra elever med liknande svårigheter. Konsekvensen blir att elever som tidigare haft stöd och fungerat i skolan nu hamnar i ett läge där de återigen får kämpa för att klara sin skolgång eller i värsta fall hoppar av helt.

Vi socialdemokrater anser att elever som redan i grundskolan haft behov av stöd och undervisning i liten grupp eller resursskola ska få sina behov prövade även vid övergången till gymnasiet. Ingen elev ska behöva börja om från början och riskera att misslyckas på grund av att det stöd eleven tidigare haft plötsligt försvinner.

Fru talman! I dag finns det tyvärr alldeles för få resursskolor på gymnasienivå, och många elever som gick i resursskola på grundskolan saknar motsvarande stöd när de går vidare till gymnasiet. Vad tänker utbildningsministern göra för att säkerställa att elever med särskilda behov får rätt stöd även på gymnasiet, inklusive möjlighet att fortsätta i resursskola eller mindre undervisningsgrupper?

Anf. 25 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Ämnet som Mats Wiking tar upp här är ju centralt. Man ska komma ihåg att det behöver göras insatser på bredden för att få fler unga människor att klara skolan. Det måste börja med insatser i förskolan, inte minst insatser för svenska språket.

Regeringen arbetar nu med att införa en tioårig grundskola; förslaget är klart och på plats. Det handlar om att fler ska komma vidare till gymnasieskolan. Vi bereder också den utredning som finns om fler vägar in till gymnasieskolan. Dagens individuella program är kanske inte det optimala sättet att agera.

Vi kommer dessutom i närtid att ta emot utredningen om ett nytt betygssystem för att komma till rätta med fuskbetyg och den brutalitet som ligger i att betygssystemet i dag är utformat på ett sådant sätt att många hindras från att komma vidare och i stället blir hänvisade till individuella program. Vi får alltså snart ett bra underlag för att, inte minst tillsammans med Socialdemokraterna, diskutera betygssystemets framtid och vad man ska göra. Detta är relevant, liksom att diskutera fler vägar in till gymnasieskolan.

Med detta sagt går det inte att komma runt att de satsningar som regeringen nu gör är ett resultat av att man har släppt den mycket goda vilja som har funnits gällande total inkludering i skolan. Det har funnits en väldigt god vilja och en otroligt vacker tanke, men detta har lett till en omfattande utslagning. Det var därför den tidigare regeringen återskapade speciallärarutbildningar. Vi har sett till att vi nu fortsätter med detta, inte minst för fler undervisningsgrupper. Jag ser detta som centralt för att elever ska klara sin utbildning och få det stöd som är så viktigt för att alla ska kunna nå relevanta kunskapsmål i största möjliga mån. Det arbetet kommer vi att fortsätta.

Jag nämnde utredningen om elevhälsa. Den är central i detta. Det kan finnas många orsaker till att man inte klarar av att göra tillräckliga resultat i skolan. En orsak kan vara att man mår dåligt, antingen därför att man har det i sig konstitutionellt eller därför att man har det extremt jobbigt hemma. Här kommer vi in på regeringens satsning på skolsociala team – som har fått ett brett genomslag i Skolsverige, har jag noterat – och satsningen på trygghetsteam. Detta är helt centralt.

Något annat som är centralt är en bredare omläggning av lärarutbildningen. Detta kommer att få effekt på sikt; det sker ju inte på en gång. Hur undervisar man och tar hand om elever som har det svårt och som kanske är nära en särskild undervisningsgrupp?

Allt detta gör vi nu för att fler ska klara utbildningarna.

I Stockholm har Socialdemokraterna av olika skäl varit tveksamma till ytterligare satsningar på resursskolor. Jag vill inte kritisera detta, utan jag förutsätter att Socialdemokraterna i Stockholm gör allting för kunskapens och elevernas bästa och för att satsa på fler och mindre undervisningsgrupper. Det finns ingenting som talar för att sådana satsningar är okloka – tvärtom.

Anf. 26 MATS WIKING (S):

Fru talman! Utbildningsministern nämnde allmänt vilka satsningar regeringen gör. Man kan givetvis diskutera vilket stöd kommuner och regioner får. Vi anser att stödet till kommunerna är alldeles för dåligt. Min hemkommun Trollhättan tvingas spara åtskilliga miljoner, vilket kommer att innebära att det blir färre lärare och speciallärare. Konsekvensen av detta kommer att bli sämre elevhälsa.

Regeringen har sagt att detta är kommunernas eget ansvar, men det är inte så lätt att vara en kommun ute i Sverige i dag. Man får mindre statsbidrag, vilket gör att man måste dra ned på olika insatser.

Jag vill hålla fast vid små grupper och resursskolor på gymnasiet. Vi har ju detta på grundskolor. Regeringen har också aviserat en satsning på resursskolor, små undervisningsgrupper och sociala team.

Man kan säga att det finns en uttalad vilja att sätta in resursskolor och små undervisningsgrupper i grundskolan. Men det jag pekar på är problemet när man går över från grundskola till gymnasium och fortfarande har dessa behov, som är väldigt tydliga för många elever som går i resursskolor. Man kan ha NPF-diagnoser eller andra bekymmer som gör att man behöver vara i en särskild undervisningsgrupp.

Många av dessa elever kan ha varit borta från skolan i ett antal år. Som socialarbetare har jag sett ungdomar som har varit borta i tre fyra år och som ska in i grundskolesystemet och så småningom gymnasiesystemet. Dessa behöver särskilt stöd i undervisningen, och det är svårt för dem när de kommer in på gymnasiet och stödet upphör. De ska börja om från början när de kommer in på ett program men märker kanske efter ett par veckor att de inte klarar det på grund av att de inte har det särskilda stöd de tidigare haft. Detta slår framför allt tillbaka på individen men även på samhället. Regeringen pratar ju om att alla ska kunna klara ett arbete och stå till arbetsmarknadens förfogande, men här tappar vi ytterligare personer när rätt insatser inte görs.

Låt mig ändå ta ett gott exempel. Sofiaängen är en resursskola med specialpedagogisk profil. Man har i huvudsak elever med neuropsykiatriska diagnoser och anpassar skolgången utifrån ett pedagogiskt och psykosocialt perspektiv i takt med elevens utveckling och framsteg. På skolan har man elever i mindre grupper för att skapa ett tryggare sammanhang. Personalen är rätt utbildad inom specialpedagogik och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar så att eleverna får en adekvat och trygg skolgång. Skolan är också utrustad med en så kallad behandlingsdel som verkar parallellt med utbildningen. Behandlarna samarbetar med socialtjänsten och bup om elevernas särskilda svårigheter. Behandlande personal finns också tillgänglig i verksamheten hela tiden. Verksamheten är väldigt professionell. Personalen har som sagt rätt kompetens och tack vare de små undervisningsgrupperna kan man se att eleverna verkligen gör de framsteg som de behöver.

Socialdemokraterna tänker att dessa insatser också behövs på gymnasiet, inte bara på individuella programmet utan också i övrigt.

Rektorn på Sofiaängen säger att förhållningssättet är det allra viktigaste för personalen. All personal ska lära känna eleverna och möta elevernas specifika behov.

Anser utbildningsministern att det är okej att stödet till elever med omfattande stödbehov på gymnasiet varierar så mycket i landet? Om inte, vad tänker regeringen göra åt situationen?

Anf. 27 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Låt mig börja i slutet. Jag hänvisade till utredningen om en nationell skolpengsnorm, som delvis kommer att beröra detta. Jag delar Mats Wikings analys och engagemang när det gäller att det ser alltför olika ut i vårt land. Men varken Mats Wiking eller någon annan i kammaren ska

behöva ta ansvar för det beslut om att kommunalisera skolan som fattades för 35 år sedan. Liberalerna menade då att skolan är för viktig för att vara en kommunal angelägenhet eftersom det kan ge väldigt olika utfall då kommunerna har så olika förutsättningar. Ingen kommun vill något illa, men en del har bristande förutsättningar och måste göra svåra prioriteringar. Det är lätt att specialkompetens inom skolan och ledningsfunktioner och strukturer som är centrala inte kommer till sin rätt i en relativt liten skoladministration i en mindre kommun. Det är lättare i större kommuner, och där finns också mycket fin verksamhet.

Svaret är att vi tittar på frågan och att vissa åtgärder för en mer rättvis verksamhet över landet har vidtagits.

När man pratar om fin verksamhet ska man inte missa Specialpedagogiska skolmyndighetens insatser. Å statens vägnar bedriver man tio specialskolor för barn med tydliga funktionshinder och stora utmaningar i syfte att maximera deras liv och ge dem så mycket egenmakt som möjligt. Myndigheten ger också råd och stöd på olika sätt, och man hjälper många kommuner med att hantera dessa frågor.

Det är viktigt att komma ihåg att resursskola inte är någon egen skolform, utan det är ett möjligt sätt att organisera det särskilda stödet. Kommunerna har mycket stor frihet att själva bestämma hur den kommunala skolverksamheten ska organiseras, och det finns inget hinder för en kommun att inrätta resursskolor även inom gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola, vilket skulle kunna vara aktuellt.

Jag möter inte frågan för första gången i denna mycket bra interpellationsdebatt. Utredningarna jag tog upp i mitt svar och åtgärderna för att ge dessa unga en ny och bättre väg in i gymnasieskolan adderat med mervärdet av särskilt stöd måste vägas ihop med det vi gör för att reformera betygssystemet.

Den tidigare regeringen genomförde förtjänstfullt det uppdrag som nu finns i lag om att gymnasieskolan måste anpassa sina program bättre till den arbetsmarknad som finns. Det är lätt att vara för, och det tycker jag är bra.

Här finns mer att göra, och när det gäller just gymnasieskolan är utmaningarna stora. Till exempel ska rätt elev läsa rätt sak på de teoretiska högskoleförberedande programmen så att inte brister i förmåga transporteras upp till högre utbildning på högskola och universitet.

Anf. 28 MATS WIKING (S):

Fru talman! Jag kommer att upprepa en del av vad jag har sagt tidigare.

Av lagtexten uppfattar jag att det i grundskolan finns resursskolor som en etablerad skolform där elever med omfattande stödbehov kan få anpassad undervisning i små grupper. Kommuner har skyldighet att erbjuda anpassningar och särskilt stöd i grundskolan, och resursskolor kan vara en del av lösningen.

På gymnasiet saknas motsvarande reglering. Det innebär att det inte finns någon lagstadgad skyldighet för kommuner eller friskolor att erbjuda resursskolor eller särskilda undervisningsgrupper. I stället är det, som utbildningsministern sa, upp till varje enskild huvudman att organisera undervisningen och besluta om eventuella anpassningar.

Fru talman! Utbildningsministern hänvisar till att det inte finns något som hindrar kommuner eller enskilda huvudmän att inrätta resursskolor eller särskilda undervisningsgrupper. Men tyvärr gör de sällan det. När stödet brister är risken stor att elever hoppar av gymnasiet och upplever ett misslyckande. Det spelar ingen roll att kommuner kan göra detta av egen fri vilja, utan det måste finnas ett tryck på att kommuner ska erbjuda elever i behov av särskilt stöd tillräckligt stöd även på gymnasiet. Eller ska vi acceptera att fler elever slås ut?

Anser utbildningsministern verkligen att det inte behövs någon reglering vad gäller kommuners och friskolors skyldighet att erbjuda resursskola eller särskilda undervisningsgrupper på gymnasiet?

Anf. 29 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det behövs väldigt mycket mer stöd och en reformerad och mer anpassad gymnasieskola. Det finns ett underlag som vi nu tittar på brett och som handlar om en annan och bättre väg in. De som kommer in kommer att behöva en annan undervisningstakt och hjälp med sin progression. Här kommer också elevhälsan in, vilket jag hänvisade till. Det är upp till huvudmannen att organisera detta, och det finns som sagt inga hinder.

Jag har stor respekt för Mats Wikings engagemang och problembild. Förr var skolan statlig, men sedan flyttades ansvaret till kommunerna. Nu håller regeringen med full kraft på att återreglera, plus att vi gör upp rejält med friskoleaktörernas förutsättningar. Det finns ju inte bara *en* utmaning i svensk grundskola och gymnasieskola.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2024/25:347 och 352

Andre vice talmannen meddelade att statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M) var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2024/25:347 av Gustaf Lantz (S) om ungdomskriminalitetsnämnder och 2024/25:352 av Mattias Vepsä (S) om ungdomskriminalitetsnämnder. Interpellationerna skulle besvaras vid ett senare tillfälle.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:358 om gränsvärden för PFAS i livsmedel

Anf. 30 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Magnus Manhammar har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att införa gränsvärden för PFAS i alla livsmedel, hur jag planerar att stödja kommuner som Ronneby som tvingas agera på grund av förhöjda PFAS-halter i lokala miljöer och livsmedel samt vad regeringen gör för att säkerställa att gränsvärden för PFAS i animaliska livsmedel ses över och uppdateras regelbundet utifrån den senaste forskningen.

Regeringen ser mycket allvarligt på spridningen av högfluorerade ämnen i miljön och i livsmedelskedjan, där de utgör en risk för konsumenternas hälsa.

Livsmedelsverket har sedan 2014 haft nationella åtgärdsgränser för PFAS i dricksvatten. Myndigheten beslutade 2022 om nya dricksvattenföreskrifter med anledning av Europaparlamentets och rådets direktiv om kvalitet på dricksvatten. Livsmedelsverket har valt att sätta ett så lågt gränsvärde för PFAS i dricksvatten som möjligt. Det nya gränsvärdet ska börja tillämpas den 1 januari 2026.

Sedan 2023 har EU gemensamma gränsvärden för PFAS-ämnen i animaliska livsmedel. Samtliga gränsvärden för PFAS grundar sig på en riskvärdering som Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, Efsa, publicerade 2020.

Utifrån vad vi vet i dag innebär den mängd trifluorättiksyra, TFA, vi får i oss via mat och dricksvatten ingen hälsorisk, men mer kunskap behövs. Riskerna för människor utvärderas för närvarande, och Tyskland har lämnat ett förslag till Europeiska kemikaliemyndigheten om att TFA ska klassificeras som reproduktionstoxiskt. Efsa genomför för närvarande en riskvärdering av TFA för att ta fram säkra exponeringsnivåer för människor. De gränsvärden som kan komma att sättas för nya PFAS-föreningar i livsmedel och för nya kategorier av livsmedel fastställs gemensamt i EU.

Livsmedelsverket följer och analyserar löpande den vetenskapliga utvecklingen när det gäller risker kopplade till PFAS-ämnen i livsmedel, inklusive dricksvatten. Myndigheten representerar även Sverige i flera olika EU-forum där EU:s lagstiftning om främmande ämnen i livsmedel hantearas.

I dagsläget finns inga ytterligare beslutade åtgärder. Regeringen följer dock fortsatt frågan noga för att dels bevaka att konsumenternas hälsa inte riskeras, dels i möjligaste mån förebygga att dricksvattenproducenterna, lantbrukarna och yrkesfiskarna drabbas av problem till följd av föroreningar med PFAS.

Enligt lagen om allmänna vattentjänster har kommunerna ansvar för den allmänna dricksvattenförsörjningen, och de har rätt att ta ut avgifter för att finansiera detta. Det är angeläget att avgiftsutvecklingen i kommunerna över tid motsvarar investeringsbehoven, bland annat för att anskaffa erforderlig reningsteknik till dricksvattenproduktionen.

Regeringen är medveten om de PFAS-relaterade problem som vissa kommuner – särskilt de mindre – kan stå inför, dels i samband med att det nya gränsvärdet för PFAS-ämnen i dricksvatten börjar tillämpas 2026, dels till följd av lokala PFAS-föroreningar som den i Ronneby, och följer därför utvecklingen nära.

Anf. 31 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Jag är glad att vi är här och pratar om det här men såklart väldigt olycklig över att vi ens behöver prata om de här sakerna och att PFAS ens finns.

Innan vi påbörjar den här diskussionen tycker jag att det är viktigt, även för dem som lyssnar på debatten, att få reda på vad PFAS är. Ministern nämnde lite grann, och jag tänker att jag kan nämna ytterligare något.

PFAS är fluorerade kemikalier som är väldigt vattenbeständiga. De är också fettavvisande och generellt beständiga mot all yttre påverkan. De används i dag till stor del i industrin. De används i livsmedelsproduktion, tyvärr. De används till kläder, till smink, till engångsartiklar, till allt möjligt, så PFAS finns verkligen överallt.

I det här glaset med vatten jag precis tog i det här huset är det ungefär 4 nanogram PFAS per liter. Går man ut och dricker vatten från Mälaren blir man förgiftad, för där är det så pass mycket PFAS nu, tyvärr.

PFAS finns i allas kroppar i dag eftersom PFAS har spridits så mycket i världen. Man har nu till och med hittat PFAS i isbjörnar i Arktis eftersom det sprids och inte bryts ned. Det är en väldigt långlivad och extremt svårnedbrytbar kemikalie.

PFAS används för att det ökar beständigheten. Det är såklart bra för industrin – man kan tjäna mer pengar och bygga saker som har bra egenskaper. Men det man inte visste eller i alla fall inte visste från början men vet i dag och sedan flera årtionden tillbaka är att det här är väldigt farliga kemikalier. När de ansamlas i kroppen ökar risken för cancer och olika sjukdomar i våra organ. De skadar foster i mammans mage. De skadar oss människor väldigt mycket.

Vi har verkligen en PFAS-kris i Sverige och i världen. Nu har det blivit aktuellt för att man har börjat hitta PFAS också i livsmedel – inte bara i dricksvatten, vilket är väldigt uppmärksammat.

Nu har man också börjat prata mycket om att det är PFAS i pesticider, det vill säga det som man besprutar våra grödor med – äpplen, potatis, raps eller vad det nu är. PFAS gör pesticider eller insektsmedel, växtskyddsmedel, mycket mer beständiga. Det är klart att om man sprutar det på maten och vi sedan äter maten ökar mängden PFAS i våra kroppar, så att få gränsvärden för PFAS i livsmedel är otroligt viktigt.

För mig har det här blivit återaktualiserat den senaste tiden.

Första gången handlade det om Ronneby, min grannkommun, där den stora PFAS-skandalen varit i byn Kallinge med ungefär 5 000 invånare. Ronnebyån rinner förbi Kallinge, förbi Ronneby stadskärna och sedan ut i Östersjön. Där har kommunen nu gått ut med kostråd och sagt att man inte ska fiska eller äta fisken i Ronnebyån eftersom den är så pass kontaminerad att det är ganska allvarligt farligt för ens hälsa att äta den. Då blev det aktuellt igen, och det blev mycket diskussioner hemmavid. Framför allt de som redan är PFAS-drabbade, alltså alla som bor i Kallinge och även de som är födda av föräldrar som har bott i Kallinge, är väldigt oroliga. Det är klart att man är det om man redan fått i sig så pass mycket PFAS som man fick i Kallinge, där man upptäckte PFAS i dricksvattnet hösten 2013. Då var det inte 4 nanogram per liter vatten, som det är här i vårt vatten, utan det var 10 380 nanogram per liter i dricksvattnet.

Det är klart att de i Kallinge men också alla andra i Sverige nu är oroliga när de ska äta mat. När man ska gå ned till kafeterian här eller när man går till Ica eller Coop hemma, ska man då köpa livsmedel med PFAS i? Vi måste se till att det inte ska vara på det sättet. Vi måste förbjuda PFAS, och vi måste ha gränsvärden för PFAS i alla livsmedel.

Anf. 32 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kollegan Magnus Manhammar för att han driver frågan om PFAS samt tacka statsrådet för hans svar.

Jag vill även tacka det miljönätverk inom Socialdemokraterna i Uppsala som har engagerat sig i frågan och hjälpt mig inför den här debatten. Ett särskilt tack till Camilla Sjöström och David Sörme, som sitter på läktaren i dag.

Fru talman! PFAS är en samling av kemikalier som snabbt har spridits i naturen och i det svenska dricksvattnet. Kemikalier utgör ofta en stor hälsofara och kan orsaka cancer, minskad fertilitet, höga kolesterolhalter och viktpåverkan hos nyfödda. PFAS kallas för evighetskemikalier eftersom de inte bryts ned i naturen utan blir kvar under all överskådlig framtid.

Om mindre än 11 månader ska bolag som producerar dricksvatten som innehåller för höga värden av PFAS ha påbörjat åtgärder för att minska dessa. Alla Sveriges kommuner är knappast redo för detta. Vårt vatten flödar fritt utan att beakta kommungränser, och det gör även utsläppen. Vi behöver öka vår kunskap om PFAS. Den kunskap som finns om de många olika PFAS-ämnena måste också spridas effektivt till olika samhällsaktörer.

En nationell strategi för att kämpa mot ett gränslöst problem som PFAS-utsläpp och för rening måste bygga på vetenskap. Det som saknas i dag och som behövs på ett nationellt plan är mer forskning, utbildningsinsatser och samverkan för innovation. Det behövs också mer kommunikationsinsatser, seminarieverksamhet, specialanalyser och utveckling av behandlingstekniker.

Fru talman! Vi måste hitta de mest kostnadseffektiva metoderna för filtrering, spårande av utsläppskällor och identifiering av nya giftiga PFAS-ämnen. PFAS är en grupp av över 10 000 kemikalier, och endast 21 av dessa är reglerade i dag.

Jag har fått ett utmärkt förslag från mitt partis lokala miljönätverk om att etablera ett nationellt kunskapscentrum i Uppsala för PFAS-hantering. Uppsala har egen erfarenhet av skadliga nivåer av PFAS-ämnen i dricksvatten, och där bedrivs redan i dag Europealedande forskning inom PFAS-rening på Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala har dessutom ett kommunalt vattenbolag som ligger i framkant. Reningen är fortsatt kostsam, och arbetet med detta fortsätter. Uppsala har dessutom relevanta aktörer för en nationell strategi, som Livsmedelsverket, Sveriges geologiska undersökningar och Akademiska sjukhuset.

Min fråga till statsrådet är hur han ställer sig till idén om ett nationellt kunskapscentrum om PFAS i Uppsala. Därtill vill jag ställa en fråga om något som statsrådet var inne lite grann på. Det gäller de kommuner som nu har en särskilt viktig roll att spela i upprustningen av försvaret och som har platser där det framöver kommer att övas med Natotrupp. De kommer att bli extra känsliga för utsläppen av PFAS och har även tagit stort ansvar för försvaret. Jag undrar om det finns anledning att titta extra på de kommunerna. I Uppsala har vi haft en rättstvist mellan Uppsala Vatten och Försvarmakten, där Uppsala Vatten vann. Det hade varit önskvärt om man hade sluppit den typen av tvister och kunde reglera ersättningen för sanering genom anslag i stället för genom dyra processer.

Anf. 33 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag vill tacka både interpellanten och medfrågeställaren.

För det första vill vi inte ha skadliga ämnen i vår mat eller för den delen i vårt dricksvatten. Som vi alla i den här diskussionen vet är det dock svårt

att undvika helt. En del ämnen, som mögelgifter, uppstår helt naturligt. Andra, som PFAS, är ett resultat av föroreningar. Det har nämnts här att det stora problemet med PFAS är att ämnena bryts ned extremt långsamt. Trots saneringsinsatser kommer de alltså att finnas kvar i miljön under lång tid och fortsätta att utgöra en risk i livsmedelskedjan.

För att skydda konsumenterna har vi inom EU infört gränsvärden för PFAS i animaliska livsmedel och i dricksvatten. För första gången finns nu också minimikrav inom hela europeiska unionen för PFAS i dricksvatten. I Sverige har Livsmedelsverket som sagt valt en ännu strängare nivå, som träder i kraft 2026.

Trifluorättiksyra, alltså TFA, förekommer ju i miljön eftersom det många gånger används som lösningsmedel i köldmedier och värmepumpar. Det uppstår också när vissa andra PFAS-ämnen bryts ned, men till skillnad från andra PFAS-ämnen bioackumuleras inte TFA i kroppen. Att TFA kan förekomma i frukt och grönt är känt och har tidigare analyserats av EU:s referenslaboratorium för resthalter av bekämpningsmedel. Utifrån det vi vet i dag innebär den mängd TFA vi får i oss via mat och dricksvatten ingen hälsorisk. Men som sagt råder det stor osäkerhet, och det behövs verkligen mer kunskap.

Livsmedelsverket följer som ansvarig myndighet de utvärderingar som görs. När de vetenskapliga underlagen finns tillgängliga kan också Livsmedelsverket bedöma om det finns behov av ytterligare riskhanteringsåtgärder.

I Sverige är 19 verksamma ämnen som innehåller PFAS godkända i totalt ungefär 70 växtskyddsmedel. Dessa utgör 3,5 procent av den årliga försäljningen av växtskyddsmedel. Kemikalieinspektionen publicerade i somras en lista på sin hemsida över verksamma ämnen i växtskyddsmedel som innehåller PFAS.

Naturvårdsverket har regeringens uppdrag att med stöd av Livsmedelsverket och Jordbruksverket förbättra kunskapen om PFAS i livsmedel och miljö. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari detta år. Jordbruksverket har beslutat om två nya studier om PFAS. De handlar dels om växtskyddsmedel i potatisodling, dels om hur ämnet rör sig i kretslopp när man använder växtskyddsmedel som innehåller PFAS.

Jag tycker som sagt att det är bra att gränsvärden för PFAS i livsmedel och dricksvatten beslutas gemensamt inom EU och att de bygger på vetenskapliga riskbedömningar från Efsa. Den senaste riskutvärderingen publicerades 2020, och regeringen delar interpellantens uppfattning om att gränsvärdena behöver uppdateras i takt med ny forskning.

Anf. 34 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är jättebra att vi diskuterar detta. Jag önskar att vi alla i den här kammaren hade haft en hel dag, en hel vecka eller kanske två veckor tillsammans, för vi måste komma någonstans i detta – och det snabbt. Om man ska vara helt ärlig behövs det omedelbara åtgärder. Vi som lever här i Sverige och i världen blir ju förgiftade varje dag på grund av PFAS. Jag uppskattar verkligen svaren, men jag uppskattar också om vi tillsammans kan komma lite längre.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Det finns ju länder som går före. Ministern nämnde att Livsmedelsverket har antagit ett av de strängaste gränsvärdena för dricksvatten man kan ha. Detta stämmer till viss del, men inte helt. Danmark har ju 2 nanogram, och Sverige har 4 nanogram. Man kan alltså vara strängare än Sverige. Danmark har börjat gå före och förbjuder PFAS i kläder och i skor. Man kan också börja gå före som land. Sverige har genom åren varit internationellt känt för att gå före i miljöpolitik och när det handlar om att skydda människor och miljö. Jag tycker att vi kan göra det även kring detta, och gärna över partigränsen. Det är inget vi behöver ha prestige i, vare sig till höger eller vänster, utan det här är allas vårt intresse.

Jag såg de glädjande nyheterna om att ministern snart ska vara föräldraledig. Det var jag för inte så länge sedan, och det är helt fantastiskt att vara. Jag hade gärna varit det hela tiden egentligen, för det är det härligaste som finns. Man funderar dock en hel del på vad våra barn – alla de barn vi som lever här i Sverige gemensamt har – ska få för värld. Vi låter dem arva ett samhälle och en natur full av bland annat PFAS. Vi måste göra något åt detta.

Örebro universitet kom i höstas med nya siffror som visade just på hur mycket TFA – alltså den här lilla beståndsdel, den lilla molekylen av PFAS – det var just i barnmatsprodukter. Vi vet att 4 nanogram per liter är gränsvärdet för vanligt PFAS. Jag skrev upp vad snittet är i barnmat, alltså barnmatspuré och apelsinjuice. Örebro universitet kollade detta och fann att snittet var 34 000 nanogram per liter. Det är mycket mer än vi över huvud taget skulle vilja tillåta i dricksvatten, men så mycket TFA är det i barnmaten och i apelsinjuicen.

Ministern nämnde mycket föredömligt Tyskland, som är på väg fram och vill förbjuda TFA, eftersom TFA i alla fall förmodligen är reproduktionshämmande. Det är förmodligen mycket allvarligt. Det var bara häromåret som man på riktigt började prata om att PFAS är cancerframkallande – det tog lång tid.

Jag kom in i riksdagen 2014, och det var för tio år sedan de förhöjda värdena uppdagades i Kallinge. En av de första frågor jag lyfte upp i riksdagen gällde PFAS, men då visste vi inte hur allvarligt det var, till exempel att det var cancerframkallande. Man hade misstankar, precis som med TFA, men man visste inte riktigt. Då är det rimligt att ha en försiktighetspolicy, att man försöker minska gifterna så mycket som möjligt.

Många av dem som har blivit förgiftade av PFAS i Kallinge, Blekinge, har uppmärksammats. En av dem som uppmärksammats nyligen är en flicka som heter Lovis och nu är åtta år. Hon föddes efter PFAS-skandalen, det vill säga efter att man slutade med PFAS i dricksvattnet i Kallinge. Men hon har jätteförhöjda nivåer av PFAS i sin kropp eftersom hennes mamma fick i sig PFAS, och det går vidare generation efter generation.

Vi måste stoppa PFAS nu. Självklart borde PFAS ha förbjudits redan i går, och gränsvärdena för livsmedel ska vara så låga som möjligt helst i dag.

Anf. 35 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! I Upsala Nya Tidning kan vi i dag se rubriken Giftskandalen växer. Senast i december uppmärksammades en omfattande kontaminering av flera dricksvattenbrunnar i närheten av flygflottillen i Uppsala.

Nu visar det sig att det är betydligt högre värden av PFAS i vattnet än vad som har angetts, närmare bestämt ungefär 50 gånger högre. Boende i Kallinge och Uppsala sitter i samma båt. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Giftigt vatten som kan orsaka cancer och andra allvarliga sjukdomar är en mardröm för de drabbade.

En som upplever denna oro nu är Calle Pålsson i Uppsala. Han bekymrar sig, som alla föräldrar, mest för sin vuxne son. Calle Pålsson säger att det är klart att han är orolig. Sonen har ju druckit vattnet från vällingen och framåt.

En sak är skadestånd till drabbade, och där pågår processer. Men när PFAS framkallar cancer hos människor och när foster drabbas är det skador som inga pengar i världen kan gottgöra. Därför behöver vi stoppa utsläppen av PFAS. Nu behövs en nationell kraftsamling för att skydda vår miljö, vår vattenkvalitet och oss själva. Det är därför viktigt att regeringen tar frågan på allra största allvar och återkommer med tydliga regleringar av PFAS, inte minst vad gäller hur ämnen får användas i industrin eller i försvaret.

Socialdemokraterna vill se ett förbud och en utfasning av PFAS i hela EU, och jag undrar om statsrådet delar vår uppfattning i den frågan.

Jag vill också ha svar på min första fråga gällande ett kunskapscentrum. En sak är att ha en myndighet som reglerar riktvärden, men sedan måste vi nå dit med reningsprocesser och kunskap. Kan Uppsala bli en aktuell plats för ett sådant kunskapscentrum?

Anf. 36 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte hann svara på frågan. Det är svårt för mig att direkt här i talarstolen spekulera i var vi ska placera nationella center för olika frågor. Det får vi återkomma till. Men det är ett faktum att det finns mycket kunskap, inte minst på SLU.

Vi vill inte ha PFAS. Vi vill inte ha giftiga ämnen i vår mat eller i vårt dricksvatten. Här har vi ett viktigt arbete framför oss när det gäller hur vi ska komma vidare.

Det är bra att PFAS är på agendan inom Europeiska unionen, och det finns nu gemensamma gränsvärden. Därmed kan vi bygga på arbetet i frågan. Vi har också duktiga experter på våra myndigheter som följer frågorna mycket noga.

Det nya gränsvärdet träder i kraft efter en övergångsperiod och börjar gälla den 1 januari nästa år. Min uppfattning är att på vattensidan har va-sektorn varit medveten om de skärpta kraven och vilka investeringar det kan medföra under en lång tid. I december 2024 presenterade Va-beredskapsutredningen betänkandet *Ökad va-beredskap*. Utredningen innehåller förslag om hur kommunerna kan finansiera och planera sina investeringar i vattenförsörjningen. Regeringen bereder nu förslagen och följer såklart utvecklingen noga.

När det gäller ansvaret för PFAS-föroreningarna gäller principen i miljöbalken att den som orsakar en skada också ska stå för kostnaderna. Samtidigt kan äldre utsläpp vara svåra att koppla till en specifik aktör, vilket gör frågan mer komplex, inte minst med tanke på ämnenas oerhört långa livscykler.

Regeringen och Livsmedelsverket bevakar den vetenskapliga utvecklingen och deltar också mycket aktivt i EU:s arbete för att säkerställa att

reglerna är uppdaterade och bygger på den senaste forskningen. EU:s dricksvattendirektiv kräver att gränsvärdena ses över minst vart femte år, vilket ger möjlighet att justera dem i takt med när ny kunskap kommer.

Självklart är vår ambition att konsumenter ska vara trygga, samtidigt som kommuner och dricksvattenproducenter har rimliga förutsättningar att möta de krav som vi också kommer att ställa.

Anf. 37 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret, ministern.

Det är jättebra att vi har diskuterat frågan, och jag ser fram emot fler tillfällen att diskutera. Jag tycker att alla partier i riksdagen kan ta i hand för att hjälpa åt i arbetet mot PFAS. Det är något vi behöver få bort så snart som möjligt.

Jag är glad att svenska Kemikalieinspektionen är en av de myndigheter som driver på för ett PFAS-förbud i Europa. Vad som händer nu är att det förhandlas i EU, och mellan skål och vägg hör vi att eftersom det finns intressen hos näringslivet och kemikalieindustrin som vill fortsätta att tjäna pengar på PFAS finns en risk för ett urvattnat förslag. Det blir alltså inget totalförbud mot PFAS, vilket såklart är det som behövs. Det blir kanske ett urvattnat förslag som gäller bara för vissa delar.

Jag uppmanar verkligen vår minister att fortsätta att driva på i frågan. Om inte EU antar ett totalförbud kan vi från Sverige gå före. Det vore fantastiskt att andra länder kan köpa varor från Sverige som man vet är så giftfria de kan bli. Det vore fantastiskt om framför allt livsmedel kan vara giftfria.

Det är bra att det finns gränsvärden för animalieprodukter i dag, men det finns inte det för annan mat. Vi äter mycket annan mat också. Det är självklart att det borde finnas gränsvärden även för dem. Det framkommer allt möjligt i nyheterna om att sallad och godis innehåller PFAS. Det ska vi inte heller få i oss. Därför uppmanar jag ministern att vi tillsammans ska kämpa för att få fram gränsvärden för alla livsmedel och även hjälpa redan utsatta. Lovis är ett exempel, men det finns så många i vårt land som tyvärr redan är skadade av PFAS. Och de förtjänar all hjälp och stöttning de kan få.

Låt oss tillsammans agera mot PFAS – och tack för debatten.

Anf. 38 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag vill återigen understryka att PFAS är ett allvarligt problem som vi måste hantera både med beslutsamhet och långsiktighet. Dessa ämnen bryts ned extremt långsamt och kommer att påverka vår miljö under lång tid.

Jag arbetar aktivt för att begränsa spridningen och driva på en utfasning av PFAS nationellt och inom EU. Som jag har nämnt tidigare måste gränsvärdena anpassas i takt med att ny forskning kommer, och vi ser till att Sverige också är en stark röst i EU:s arbete med att uppdatera reglerna. Samtidigt är vi medvetna om att skärpta krav innebär utmaningar, särskilt för mindre kommuner. Vi följer utvecklingen noga och ser över hur vi kan stötta dem som drabbas, inte minst kommuner med stora PFAS-problem, såsom Ronneby.

Det är också viktigt att så långt som möjligt förebygga att dricksvattenproducenter, lantbrukare och yrkesfiskare påverkas negativt av föreningarna.

Jag vill också tacka för en viktig och bra interpellation. På återhörande!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:362 om små landsbygdskommuner i norra Sveriges inland

Anf. 39 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Isak From har frågat mig vilken sammanvägd konsekvensanalys jag och regeringen har gjort med anledning av att många stöd samt medfinansiering till små landsbygdskommuner i norra Sveriges inland minskas eller helt försvinner. Vidare har Isak From frågat om jag och regeringen avser att på något sätt stötta mindre kommuner och glest befolkade samiska förvaltningskommuner.

Regeringen har ett tydligt landsbygdsfokus, och vi arbetar målmedvetet för att förbättra förutsättningarna för Sveriges alla landsbygdskommuner. Att det sker förändringar i hur politiken utformas innebär inte att regeringen släpper sitt fokus på att förbättra villkoren för att kunna bo, leva och verka i hela landet. Regeringen anser att hela Sverige ska fungera.

Nu avslutas det särskilda och tidsbegränsade statsbidrag som har haft fokus på företagsklimat och näringsliv i 39 kommuner i Norrlands inland och vissa kommuner i Dalarna och Värmland. Uppdraget till dessa 39 kommuner har förlängts ett flertal gånger, och efter sju år avslutas det nu enligt plan och det senaste regeringsbeslutet.

Kommunerna har med hjälp av detta tidsbegränsade bidrag ökat sin långsiktiga kapacitet att utveckla företagsklimatet i samverkan med näringslivet. Kommunerna har också förbättrat sitt samarbete med andra kommuner och aktörer inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet. Detta var också syftet med statsbidraget.

Trots att statens budgetar för 2023 och 2024 behövde vara återhållsamma för att bekämpa inflationen har regeringen under dessa år beslutat om förstärkningar av de generella statsbidragen till kommunsektorn med sammantaget 16 miljarder kronor. Förstärkningarna är permanenta och fortsätter därmed att stärka kommunsektorns ekonomi 2025 och framåt. De samiska förvaltningskommunerna omfattas av denna förstärkning.

Efter regeringens förslag i budgetpropositionen för 2025 har medel avsatts för ett incitament till kommuner med vindkraftsetableringar. I sin helhet motsvarar ersättningen i huvudsak fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar och kommer till stor del att betalas ut till landsbygdskommuner. Den närmare utformningen av incitamentet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. De samiska förvaltningskommunerna kan naturligtvis omfattas även av denna satsning.

Jag vill även nämna att den parlamentariska Utjämningskommittén 2022 i sitt slutbetänkande *Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn* (SOU 2024:50) har lämnat förslag som bland annat tar hänsyn till och värnar gles- och landsbygdskommunerna. Kommitténs förslag har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen har tillsatt en utredning för att se över den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken (dir. 2024:69). Erfarenheter från tidigare satsningar kommer att tas tillvara i utredningen. Ett slutbetänkande ska lämnas senast den 1 juni 2026.

Anf. 40 ISAK FROM (S):

Fru talman! Landsbygdsministern! Vi får se hur mycket min röst håller, men jag har bra understöd här. Även ute i landet är det nu ganska många som kommer till insikt om vad den SD-ledda regeringens prioriteringar innebär för vanligt folk. Budgeten som den här kammaren fattade beslut om i höstas har slagit igenom nu, 2025. Det innebär att alla de kommuner ute i landet som sliter med sin verklighet får slita lite till. Och det är oftast de minsta kommunerna som sliter ännu lite till.

Det är utgångspunkten i min interpellation och anledningen till att jag har ställt dessa frågor till landsbygdsministern. Jag vill passa på och tacka för att landsbygdsministern faktiskt svarade på interpellationen. I tidigare debatter om liknande frågor har det nämligen varit civilminister Erik Slottner som har svarat. Jag ska återkomma till vad han har lagt sin tyngdpunkt på i de svaren.

När vi väger samman regeringens prioriteringar ser vi att det är de allra minsta kommunerna som ligger mest illa till, och där kan vi lägga till de samiska förvaltningskommunerna. Att regeringen nu drar bort drygt 5 miljoner på förvaltningsanslaget till samiska kommuner kan te sig som lite, men för en liten kommun som har en liten budget blir det sammanvägda resultatet det som man har att hantera.

Det var och har varit väldigt tydligt vad den här kammaren har ansett. Det har ändå funnits en stark, bred politisk enighet om att stärka de nationella minoriteternas förutsättningar och att statsbidraget till kommuner och landsting ska användas till de merkostnader som uppstår genom att de ska uppfylla de minoritetsrättigheter som finns i lagstiftningen. Därför är det märkligt – och man undrar över det gång på gång – att staten nu gör en sådan här neddragning som för staten på det hela taget är liten men som ute i verkligheten, hos förvaltningskommunerna, blir en del i en stor neddragning.

Vi har debatterat tidigare hur väl statsbidraget till de 39 minsta kommunerna i näringslivspengar har verkat och det positiva det har inneburit för de kommunerna. De har kunnat utforma det utifrån sin verklighet. De har kunnat ha det där extra mötet med företagaren och kunnat coacha i vilka övriga stöd man kan söka, och de har kunnat hjälpa företagarna och lotsa dem i både den statliga och den kommunala byråkratin.

Det här sammantaget och när regeringen på olika sätt även minskar förutsättningarna genom att dra ned på statligt servicecenter innebär dubbelslag på dubbelslag. Jag återkommer med ytterligare saker i nästa inlägg.

Anf. 41 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten Isak From för att han har ställt denna viktiga interpellation om små gles- och landsbygdskommuners svåra förutsättningar men även möjligheter till utveckling i norra Sverige.

Fru talman! Jag bor i en glesbygdskommun i Norrland och är väl medveten om att ingen av statsråden bor norr om Borlänge, på den yta som

utgör cirka 60 procent av Sverige. Jag läste precis en artikel från Hela Sverige ska leva som visar att det bara är en minister som bor i en av de 130 kommuner som klassificeras som landsbygdskommuner. Ni får alla googla vem det kan vara.

Det innebär att man kanske inte träffar bybor i livsmedelsbutiken, åker de långa avstånden för att leverera varor och tjänster eller träffar dem som jobbar på ett kommunkontor med få kollegor och som alla har svåra prioriteringar att göra när det gäller hur resurserna ska fördelas.

Det är bland annat det som den här debatten handlar om, fru talman. Hur ska en glesbygdskommun, där skattenivån oftast är mycket högre samtidigt som servicenivån är lägre, klara av att och orka ha fokus på den viktiga näringslivsutvecklingen?

Fru talman! För att hjälpa till med detta införde den socialdemokratiskt ledda regeringen 2018 ett riktat stöd för att utveckla näringslivet i 39 glesbygdskommuner. Sveriges glesbygdskommuner har sämre förutsättningar för näringslivsutveckling, och de kommunerna fick 1,76 miljoner kronor årligen för att främja näringsliv och ett bättre företagsklimat. De här 39 kommunerna kännetecknas oftast av långa avstånd till service och kund. Statsbidraget har varit viktigt för att de ska kunna arbeta med frågorna, då resurserna oftast inte räcker till för glesbygdskommunerna.

Hemma hos mig i Jämtlands län har samtliga kommuner fått ta del av pengarna som på olika sätt har stärkt näringslivsutvecklingen. Exempelvis har Bergs kommun kunnat satsa på förutsättningar för fler bostäder och ökad attraktivitet. I Ragunda har medel använts för rekryteringsfrämjande insatser för näringslivet, projekt för inflyttning och framtagande av en ny översiktsplan.

I Åre och Bräcke kommuner har bland annat insatser kunnat göras för föreningsliv och företag tack vare att pengarna räckt till en starkare näringslivsenhet. I Härjedalens kommun, fru talman, har man kunnat fokusera på lokalt livsmedelsföretagande och hållbart fiske samt medfinansiera olika projekt hos företag och föreningsliv.

I regeringens budget för 2025 finns inte längre detta särskilda statsbidrag till glesbygdskommuners näringslivsutveckling med. Det är ingen stor summa, fru talman. Det handlar om 70 miljoner kronor. Regeringen satsar 2025 hela 60 miljarder kronor på nya saker. Vi vet att regeringen har prioriterat höginkomsttagare i storstad och med kirurgisk precision sänkt anslagen just till de norra glesbygdskommunerna.

Landsbygdsministern säger i sitt svar att regeringen ”har ett tydligt landsbygdsfokus” och ”arbetar målmedvetet för att förbättra förutsättningarna för Sveriges alla landsbygdskommuner”. Min fråga blir då: Vad menar landsbygdsministern att Ulf Kristerssons regering har gjort under de dryga två år som gått sedan den tillträdde för att förbättra villkoren specifikt för glesbygdskommunerna i norra Sverige? Då menar jag befintlig beslutad politik, fru talman, inte framtida utredningar.

Anf. 42 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar Isak From för en otroligt viktig interpellation och tackar landsbygdsministern för svaret. Jag skulle dock vilja korrigera landsbygdsministern på en rätt bärande punkt i hans resonemang i interpellationssvaret; att det sker förändringar i hur politiken utformas innebär i klartext att regeringen helt saknar landsbygdsfokus.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Låt mig förklara! Jag blev nämligen ytterligt provocerad av landsbygdsminister Kullgrens svar. Med hans resonemang behöver glesbygdskommunerna inget stöd för näringslivsutveckling och mindre stöd till arbetet som förvaltningsområden eftersom de fått del av ökningsar av de generella statsbidragen 2023 och 2024.

Fru talman! Detta är ett sätt för Kullgren att försöka finta bort åhörarna. Han försöker helt enkelt blanda bort korten. Men som man brukar säga: Den gubben går inte.

År 2025 försvinner stödet till näringslivsutveckling. År 2025 minskar stödet till de samiska förvaltningsområdena. År 2025 försvinner stödet till kommuner med socioekonomiska utmaningar. Och år 2025 ökar regeringen de generella statsbidragen till kommunerna med exakt 0 kronor.

Fru talman! Detta betyder att värdet på det stöd som kommer från staten minskar med motsvarande 6 miljarder mellan 2024 och 2025. Att påstå att undermåliga uppräkningsfrån 2023 och 2024 skulle täcka upp för bortfallet av de här riktade stöden är att försöka blanda bort korten. Kullgren vet om detta. Kullgren vet hur statsbudgetering fungerar. Det här är bara ett sätt att försöka finta den som eventuellt lyssnar på debatten. Den gubben går inte.

Den sammantagna effekten av regeringens politik blir att livet i glesbygden blir fattigare, tystare och sämre. Låt mig förklara! Vi känner till att folkbildningen lever en tynande tillvaro. Folkbildningen är ju jämte Systembolaget den enda offentligt finansierade verksamhet som finns i alla landets 290 kommuner. Så verkar det inte kunna fortsätta. Vi vet att vart fjärde servicekontor kommer att stänga. Vi vet att bidraget till regional utveckling minskar, att kommuner med socioekonomiska utmaningar får mindre pengar, att bidraget till näringslivsutveckling i glesbygderna försvinner, att det blir mindre pengar till de samiska förvaltningskommunerna, att stödet till kollektivtrafik där man bor som glesast blir sämre och att bidraget till den regionala kulturen minskas.

Jag tycker att Anna-Caren Säterbergs fråga är viktig: På vilket sätt har den sittande regeringen förbättrat livet för människor i kommuner i norra Sveriges inland?

Anf. 43 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Att säga att det är en SD-ledd regering är lika logiskt som att säga att den förra regeringen var MP-ledd. Jag tycker att vi kan hålla oss till det som Anna-Caren Säterberg säger: den regering som Ulf Kristersson leder. Det är med verkligheten överensstämmande – på tal om att ställa ut gubbar här och där.

Jag har några frågor tillbaka kring det här bidraget till 39 kommuner. Varför permanentade aldrig Socialdemokraterna det, om det är helt avgörande för den svenska landsbygds överlevnad? Varför fortsatte ni att göra det tillfälligt, tillfälligt och tillfälligt? Varför hade man ett sådant projekt? Ska alla tillfälliga pengar bara fortsätta och förlängas i all evighet? Eller är det här ett projekt för att långsiktigt bygga upp förmåga, vilket den socialdemokratiskt ledda regeringen faktiskt pekade ut? Detta skulle jag gärna vilja ha svar på. Jag har frågat det i tidigare interpellationsdebatter men aldrig fått något redigt svar. Jag tycker att det är ganska relevant.

Ja, det stämmer såklart att jag är medveten om hur budgetering fungerar. Men jag tycker att man vränger lite mycket på orden. Som jag kon-

staterar i mitt svar är det ökade stödet till kommunsektorn inte tillfälligt. Vi har ökat stödet till kommunsektorn med 16 miljarder. Det är inte någonting som dras tillbaka. Det är det som jag säger, och vi kan också se det i skrift. Vi lyckades göra detta trots att vi hade en oerhört ansträngd situation i svensk ekonomi.

På tal om ansträngd ekonomi – nu får alla som deltar i debatten möjlighet att replikera på detta – är det ett otvetydigt faktum att bland det viktigaste som har skett för kommunsektorn vad gäller ekonomi de senaste åren är att vi har bromsat och fått hejd på inflationen. Vi har fört en ansvarsfull finansiell politik, så att det trycket inte ökat. Det har varit väldigt viktigt. Inflationen har drabbat kommuner obönhörligen hårt, inte minst på pensionssidan.

Sedan är vi olika. Socialdemokraterna och regeringen står inte för samma politik. Vi kanske inte har exakt samma lösningar. Jag tror i det här fallet att vi har ganska liknande målbilder. Vi vill att hela Sverige ska fungera bättre och att det ska gå att bo även i glesbygd och landsbygd. Men jag tror mer på människors egen drivkraft. Jag tror att vi har gjort rätt i att se till att göra det här.

När man införde reduktionsplikt och hade betydligt högre bränslepriser än vad vi har i dag var det inte så mycket prat om landsbygden. Men det drabbade landsbygden extra hårt, för där har man många gånger inget alternativ till bilen. I dag ser vi ett 10 kronor lägre pris per liter på dieseln jämfört med när Socialdemokraterna styrde. I kommande budget har vi också sett till att stärka den för landsbygden så oerhört viktiga lantbrukssektorn med 746 miljoner kronor genom den gemensamma jordbrukspolitiken.

Det tycker jag är några exempel på bra landsbygdspolitik som tar vid och stöder människors och företags drivkrafter.

Anf. 44 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, statsrådet Kullgren!

Det är fråga om tajmning i förhållande till omvärlden. När ska man förändra, och kan man göra det i dialog med de berörda? Eller får människor besked på ett blankt papper om att man tar bort stödet? Det har regeringen gjort med stöd av Sverigedemokraterna.

Jag kan säga mycket om Sverigedemokraterna, men de står för sin politik. De har varit väldigt tydliga med att de vill se en centralisering. Det har vi inte riktigt hört från Kristdemokraterna.

Nu ser vi en centralisering på område efter område. Vare sig det är statliga myndigheter eller statlig service ser vi att det centraliseras.

Jag efterfrågade i min interpellation en konsekvensanalys. Den konsekvensanalysen som vi har fått innebär att landsbygdsminister Peter Kullgren hänvisar till att det var någonting tillfälligt som togs bort. Man redovisar inte effekterna ute i kommunerna av förändringen.

Man redovisar inte heller effekterna av att man tar bort synnerligen lite men viktiga pengar för samiska förvaltningskommuner. Det råkar vara nästan samma kommuner som förlorar näringslivsstödet.

Hur ska man då stötta mindre kommuner? Det är min andra fråga. Där hänvisar landsbygdsministern till den skatteutjämningsutredning som har lämnats och ligger på bordet.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Vi tycker att den är bra. Men när vi har haft debatter här med civilminister Erik Slottner hänvisas det till att den bereds och att vi inte vet när den kommer.

Man ska kanske 2029 eller senare kompensera för de neddragningar man gör 2025. Det vet man inte. Man hänvisar i budgeten till vindkraftspengar som skulle gå ut till många kommuner.

Piteå till exempel, som blev av med sitt servicekontor, ska kanske få 43 miljoner. De har många vindkraftparker. Det är jätteviktigt om de skulle betalas ut. Malå, som är en förvaltningskommun, kan kanske få 3,2 miljoner. Lycksele är i förslaget nollad, som många andra kommuner är.

Man har nya kostnader i kommunsektorn. Regeringen hänvisar till något som kanske blir verklighet och som nu bereds i Regeringskansliet. Det var inte klart.

Det råder lite olika uppfattningar om huruvida pengarna ska gå till byggen som redan är färdiga och där avtal har tecknats eller om det bara gäller helt nya vindkraftparker.

Gäller det bara helt nya blir situationen en helt annan. Då kanske Piteå som skulle ha fått 43 miljoner får noll kronor, och Malå kanske får noll kronor. Lycksele som skulle få noll kronor nu kanske får något mer om det byggs någon vindkraftpark. Det är ytterst osäkert.

Det bereds i Regeringskansliet. Vi vet inte när det eventuellt skulle dyka upp. Vi har efterfrågat det. Vi tycker att det är bra. Men vi blev på riktigt ganska ordentligt förvånade när regeringen presenterade en stor nyhet. Sedan konstaterade man: Vi har inte berett det färdigt. Det kommer kanske lite senare. Vi får se.

(Applåder)

Anf. 45 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! KristerSSons regering har nu styrt i 854 dagar, dryga två år. Regeringen och landsbygdsministern har tydligt visat vad man prioriterar och vad man väljer bort.

Regeringen har, som jag sa i mitt förra inlägg, tagit bort satsningen på näringslivsutvecklingen i glesbygdskommunerna i norra Sverige.

Jag ska svara på landsbygdsministerns kanske lite udda fråga om det är permanentat eller inte.

Enligt mig har det aldrig varit permanent att regeringen väljer att sänka skatten för höginkomsttagare. Det har inte varit permanent att man inte lägger tillräckligt med resurser på sjukvården och inflationsskyddar.

Fru talman! En budget är inte permanent, utan det handlar om regeringens prioriteringar. Det kan vara svar på frågan.

Regeringen skär också ned på stöd till regional utveckling med 100 miljoner. Det är stödet som går till livsmedelsbutiker så att vi kan handla mat och apoteksvaror på landsbygden.

Regeringen väljer att släcka ned skylten för flera av Statens servicecenter. Det är ett hårt slag mot glesbygdskommunerna som äntligen såg staten återvända till kommunen. Regeringen väljer att ta bort ett bidrag på 300 miljoner kronor till de minsta kommunerna som har det tufft.

Regeringen satsar inte heller, som vi socialdemokrater vill göra, på Norrlandsbönderna med ett kompensationsstöd och ökar det med 60 miljoner. Den finansierar inte heller det stöd som Trafikverket vill ha på

195 miljoner kronor för att upprätta grundläggande trygghet och tillgänglighet i hela landet.

Fru talman! Inte ens grundläggande tillgänglighet är viktigt. För mig är det obegripligt att regeringen väljer att prioritera ned service i Sveriges glesbygder och landsbygder samtidigt som regeringen bränner miljarder på de rikaste i storstäderna.

(Applåder)

Anf. 46 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag konstaterar att den S-ledda regeringen införde stödet för näringslivsutveckling i små glesbygdskommuner i Norrlands inland. Jag konstaterar att SD-regeringen avskaffar detsamma.

Jag konstaterar att Kullgren fortsätter att försöka blanda bort korten och påstå att 16 miljarder i ökning av generella statsbidrag under 2023 och 2024 ska täcka för minskade riktade statsbidrag under 2025.

De 16 miljarderna under 2023 och 2024 var inte ens uppräkningspengar. De täckte inte ens den inflation som rådde vid det tillfället. Att regeringen har bekämpat inflationen är också bara nys.

De som har tagit ansvar och bekämpat inflationen är Sveriges löntagare som har haft reallöneminskningar för att regeringen inte klarar av att prioritera inflationsbekämpande åtgärder.

Jag har ägnat de senaste veckorna åt att besöka ett antal landsbygdskommuner i Norrbotten där jag bor och verkar. I Övertorneå och Arjeplog har de i princip haft möjlighet att ha ett näringslivskontor som en direkt konsekvens av att stödet har funnits.

I Överkalix har staten stängt alla dörrar till Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och postterminalen som har funnits där. Vi räknade tillsammans med kommunalrådet hur många statliga jobb som finns kvar. Det finns två på Statens servicecenter och ungefär två tjänster på Systembolaget lokalt.

Kan Kullgren föreställa sig vad som kommer att hända med förtroendet och legitimiteten för staten i Överkalix om de två tjänster som finns på servicecentret där också försvinner?

Anf. 47 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det gläder mig att det är ett så stort engagemang för landsbygdskommuner och landsbygdspolitik. Jag hoppas att det kommer till fler partier för det i riksdagen så kanske vi kan göra något riktigt bra.

Jag vill återupprepa att det inte bara finns en typ av landsbygdspolitik. Det finns inte bara socialdemokratisk landsbygdspolitik som går ut på att man ska ge kommuner och organisationer bidrag.

Det är en ideologisk skillnad här där man också kan se till andra drivkrafter på landsbygden. För mig är det ganska självklart att företagande är centralt för att en bygd ska leva.

Det handlar om att vi har bönder som klarar av att fortsätta att leverera och producera mat till oss. Därför gör vi en prioritering med 746 miljoner ytterligare till Sveriges bönder för att man ska kunna upprätthålla livsmedelsproduktion, ha öppna landskap och bidra med jobb och försörjning och se till att kanske fler kan bo på landsbygden.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Det ska finnas en utkomst av att bo på landsbygden. Det gör att det finns underlag för skolan. Det i sin tur kan leda till att det finns underlag för service.

Det finns inte bara *en* form av landsbygdspolitik, och det är helt fine att man har olika inriktningar. Men jag tror mer på stöd, mindre regler och lägre skatter än bidrag för att man ska få samhällen att blomstra.

Uppenbarligen trodde inte heller Socialdemokraterna på att det här skulle vara ett permanent bidrag – ett stöd – till kommunerna, för det var utformat i projektform. Man hade aviserat när det skulle avslutas. Kommunerna fick tillfälliga pengar för att bygga upp en förmåga.

Jag tycker inte att jag har fått något svar från socialdemokraterna här på varför man inte gjorde stödet permanent. Ni hade ju många gånger på er att göra det.

Anf. 48 ISAK FROM (S):

Fru talman! Landsbygdsministern! Har regeringen gjort en konsekvensanalys av förändringarna? Peter Kullgren hänvisar till att det var ett tillfälligt stöd. Det här är ett viktigt stöd som företagarna och kommunerna – till och med Svenskt Näringsliv och SKR – har bedömt som ett av de allra mest funktionella. Hade det då inte varit rimligt att överlägga med berörda kommuner för att diskutera hur man går vidare, hur långt de har kommit och vad man behöver göra?

Nu görs olika neddragningar samtidigt. Vad gäller förvaltningsanslaget till de samiska kommunerna finns dessutom lagstiftning bakom. I den anges att man *ska* göra det här, och för det finns en finansieringsprincip. En socialdemokratisk regering borde nog ha höjt anslaget lite grann. Det kan man konstatera. Men nu tas pengar bort samtidigt som vi har haft kostnadsfördyringar och trots att vi som grund har ett handslag om finansieringsprincipen, som innebär att det staten ålägger kommunerna att göra finansierar man också.

Peter Kullgren hänvisade tidigare också till att världsmarknadspriset på olja har förändrats. Annars brukar ni hänvisa till att *ni* har sänkt priset med 10 kronor. Men det är världsmarknadspriset som har sjunkit med 7–8 kronor. Det är verkligheten.

Vi konstaterar att det socialdemokratiska förslaget om ett tankstöd behövs extra mycket nu, för nu behöver landsbygdsborna ta bilen för att över huvud taget kunna ta del av statlig service. Det är verkligheten.
(Applåder)

Anf. 49 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja visa Isak From en bild på skylten från min lokala tankstation från när jag förra året åkte *till* nyårsfirandet och sedan *hem* från nyårsfirandet. Då skulle han se prisskillnaden. Det låter precis som om reduceringen av reduktionsplikten och andra drivmedelsskatter inte skulle ha fått någon effekt. Så ligger det knappast till.

Däremot vill jag gärna tro att Isak From och jag har en samsyn vad gäller målsättningen för att hela Sverige ska fungera lite bättre och att det behövs olika slags insatser för att förbättra förutsättningarna för dem som bor, lever och verkar i landsbygdskommunerna.

På mitt departement samlar vi många frågeställningar som på ett avgörande sätt har stor betydelse för landsbygderna. Det handlar om lands-

bygdsutveckling, regional utveckling, infrastruktur, bostads- och samhällsplaneringsfrågor, skog, jordbruk och fiske. Dessa områden hänger ihop och berör varandra på ett avgörande sätt.

Landsbygdersnas förutsättningar och möjligheter skiljer sig ordentligt mycket åt. Inlandskommunerna i Norrland har sina speciella utmaningar och möjligheter. Det är därför en bredd av insatser inom många olika politikområden behövs. Men regeringen har ett samlat fokus, och det är att villkoren för att bo, leva och verka i hela Sverige ska stärkas. Tack för en bra debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:384 om åtgärder mot illegal hundsmuggling

Anf. 50 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Sofia Skönnbrink har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att få stopp på den illegala införseln av hundar till Sverige, på vilket sätt riksdagens tillkännagivanden från 2021/22 rörande smuggelhundar fångas upp i arbetet och när i tid jag bedömer att de kommer att vara slutbehandlade.

Först av allt vill jag understryka att jag ser allvarligt på oseriös hunduppfödning, illegal införsel och smuggling av djur. Det lidande som djuren ofta utsätts för och de risker för smittspridning som sådan verksamhet kan medföra är oacceptabelt.

För djurens bästa och för att undvika smittspridning finns regelverk att följa. Hundar som förs in i Sverige för att säljas ska bland annat vara id-märkta, ha ett EU-pass och en giltig vaccination mot rabies. Djuren ska även besiktigas av en veterinär inom 48 timmar före avresan till Sverige.

Det är straffbelagt att sälja och köpa smuggelhundar. Trots detta förekommer smuggling och illegal införsel av hundar. Hundsmuggling drivs framför allt av att det finns en högre efterfrågan på vissa hundar än vad den seriösa och legala marknaden kan möta. Utan köpare och en marknad finns det ingen lönsamhet och inga incitament för personer att bedriva sådan verksamhet.

Det är därför viktigt att alla som är intresserade av att köpa en hund har en god kunskap om de problem och risker som är förknippade med att köpa hundar som är illegalt införda eller som säljs av oseriösa uppfödare eller förmedlare av hundar.

Statens jordbruksverk, Tullverket och Statens veterinärmedicinska anstalt arbetar tillsammans och kontinuerligt för att sprida information och kunskap om risker och om metoder som de oseriösa aktörerna använder. Myndigheterna håller också kontakt med kollegor i EU för att upptäcka och förhindra illegal handel med djur. En framtida EU-förordning om hundars och katters välfärd och spårbarhet kan förhoppningsvis bidra till att stävja denna illegala handel och införsel.

Regeringen överväger vilka åtgärder som bör vidtas vad gäller riksdagens tillkännagivanden om illegal införsel och smuggling av sällskapsdjur. Regeringen får återkomma om eventuella åtgärder.

Anf. 51 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Först och främst var det glädjande att höra att landsbygdsministern ska vara hemma på föräldraledighet i april. På hans position är det väldigt viktigt att vara en förebild, och det tycker jag verkligen att han är när han väljer att vara hemma med sin dotter. Kul också att det var en värmländsk landsbygdsminister som tog steget att vara den första pappan att vara hemma med sitt barn!

Låt mig återgå till dagens debatt. Jag håller verkligen med dem som säger att hunden är människans bästa vän och inte något smuggelgods. Få saker är så upprörande som att se oskyldiga, hjälplösa djur utsättas för svårt lidande. Många får nog en klump i magen när de ser bilder på små undernärda och uttorkade valpar som är inknökade i små trånga burar och som hittats av tullen vid den svenska gränsen.

Trots detta omsätter den illegala hundsmugglingen miljontals kronor varje år, och på grund av den stora lönsamheten är det inte ovanligt att det hela organiseras av kriminella nätverk. Genom att köpa en smuggelhund är risken väldigt stor att man också bidrar till att göda annan grov brottslighet i Sverige.

Fru talman! Bland smugglarnas favoriter återfinns små populära hundraser, till exempel fransk bulldogg, pomeranian, malteser och bichon frisé. Hundarna köps upp billigt i länder som Polen, Litauen och Ungern, och fraktas sedan hem till Sverige för att säljas vidare till blivande hundägare som väldigt många gånger inte vet om att det är en smuggelhund de köper.

Landsbygdsministern nämner i sitt svar att det är viktigt att den som har tänkt köpa en hund är påläst och vet om risken att det kan vara en smuggelhund. Precis som ministern säger finns det ingen marknad om det inte finns köpare. Det håller jag verkligen med om.

Problemet är bara att smugglare har utvecklat sofistikerade metoder. I dag är det väldigt svårt för blivande hundägare att se skillnad på en seriöst uppfödd hund och en illegalt insmugglad hund. De säljs oftast i fina lokaler med inhyrda tikar som smugglarna påstår är valparnas mamma. I annonserna används korrekta uttryck som "chipmärkt, vaccinerad och uppvuxen i hemmiljö" för att få köparen att känna sig trygg.

Fru talman! De hundar som smugglas är ofta inte vaccinerade eller avmaskade och riskerar därför att föra med sig sjukdomar som inte förekommer här in i landet. Rabies är ett exempel på en dödlig sjukdom som inte längre finns i Sverige men som riskerar att komma tillbaka om inte rätt kontroller görs och om inte den illegala införseln av hundar stoppas.

Förutom en överhängande smittorisk innebär hundsmugglingen även ett systematiskt djurplågeri. För trånga utrymmen, undermålig ventilation, långa transporter och brist på mat och vatten är några exempel på sådant som ofta leder till att hundarna måste avlivas direkt när de når den svenska gränsen eftersom de är så pass illa därana.

Dessutom köps hundarna inte sällan in från så kallade valpfabriker där tikarna paras oavbrutet, utan chans till återhämtning, samtidigt som de utsätts för en enorm stress när deras valpar tas ifrån dem alldeles för tidigt.

De hemska levnadsförhållandena och de långa, plågsamma transporterna kan också ge upphov till oönskade beteendestörningar som kan få väldigt allvarliga konsekvenser om hunden hamnar i fel händer.

Fru talman! Den illegala hundsmugglingen är ett hot mot djurvälståndet och folkhälsan men också mot allmänhetens säkerhet i stort.

Landsbygdsministern nämner att en EU-gemensam lagstiftning kan vara en lösning på problemet. Men som både ministern och jag vet är den översynen kraftigt försenad. Därför skulle jag också vilja höra vad ministern och regeringen tänker sig för åtgärder på nationell nivå för att kunna stoppa den illegala införseln av hundar till Sverige.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 52 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Först vill jag återigen vara tydlig och konstatera att det är olagligt att smuggla in hundar. Det är även ett brott att köpa en smuggelhund – man har ett stort ansvar som hundägare, både före och under ägandet av hunden. Straffet kan vara böter eller fängelse. Vid grova brott är straffskalan fängelse från sex månader upp till sex år.

Det är dock problematiskt. Man använder sofistikerade metoder, inte sällan falska vaccinationsintyg, falska identitetshandlingar och falska hälsointyg, för att det ska se ut som att alla införselregler har följts.

Jag tror att det är jätteviktigt med information. Jag tror att det är jätteviktigt att alla som går i tankar på att köpa en hund tar det väldigt seriöst och försöker köpa den på något ställe man kan besöka och där man kan se tiken med sina valpar nära sig. Dessa hundar föds inte sällan upp, hålls och transporteras under rejält dåliga förhållanden. Det är såklart helt oacceptabelt.

För att bekämpa detta nationellt krävs ett nära samarbete mellan de aktuella myndigheterna, som har ett gemensamt ansvar. Därför har också ett gemensamt samverkansforum startat där Jordbruksverket, SVA, Tullverket, Folkhälsomyndigheten, länsstyrelserna, regionala smittskyddsläkare och Arbetsmiljöverket deltar. Där pågår alltså ett arbete.

Vad gäller EU-nivån delar jag frustrationen. Jag skulle också gärna ha sett att det här paketet var ännu större. Vi driver också på för att det utlovade ursprungliga djurskyddspaketet, om man säger så, ska drivas fram av den nya kommissionen. Vi får se vart det tar vägen, men där är vi på samma lina, så att säga.

Anf. 53 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Information är jätteviktigt. Det är också väldigt viktigt att vara påläst när man ska välja vilken uppfödare man ska köpa sin hund ifrån. Jag tycker också att det ministern säger om myndighetssamarbete är en viktig del i sig. Det är helt rätt att fokus ska läggas på samordning av våra myndigheter så att de jobbar mot samma mål och kan ha en gemensam syn på hur saker och ting ska lösas.

Problematiken med smuggelhundar har varit känd under lång tid. Särskilt påtaglig blev den under pandemiåren 2021–22, när tullen stoppade rekordmånga hundar vid den svenska gränsen, framför allt i Skåne och Blekinge. Hemarbete gjorde då att det blev möjligt för fler att skaffa hund. Efterfrågan kunde inte mötas av utbudet från svenska seriösa uppfödare, vilket öppnade nya möjligheter för kriminella gäng att tjäna snabba pengar.

Glädjande nog har Tullverket sett ett trendbrott. Antalet smugglade hundar minskade under 2024, vilket som sagt är väldigt bra. Men tyvärr kvarstår den risk jag inledningsvis nämnde kopplat till allvarliga sjukdomar som rabies, nämligen att de kan komma tillbaka till Sverige. Även om

mängden hundar som smugglas in minskar innebär varje insmugglad hund en överhängande risk för att rabies kommer in. Mängden spelar inte så stor roll just i det sammanhanget.

Fru talman! Tullverket kan inte på egen hand råda bot på den här kriminella verksamheten och smugglingen. Myndighetssamverkan är ett steg, men Jordbruksverket och veterinärbranschen har varit väldigt tydliga med att det också krävs att veterinärerna får större möjlighet att agera när de misstänker att de har en smuggelhund framför sig.

Som det ser ut i dag krävs det att hunden visar direkta symtom på rabies, alternativt att den kommer ovaccinerad direkt från ett område som är hårt drabbat av rabies, för att man ska kunna upprätta en anmälan till Jordbruksverket från veterinärt håll. Det räcker alltså inte att det finns en stark misstanke om att hunden är insmugglad illegalt eller att den dokumentation som veterinären får ta del av uppenbart är förfalskad.

I de här fallen måste veterinären ha godkännande från ägaren för att få anmäla till Jordbruksverket. Det är väldigt sällan man får det, eftersom det såklart är ett stort stigma och mycket skam kring att ha lyckats köpa på sig en hund som inte är laglig.

Tilläggas bör också att djuren som är smittade med rabies kan gå i flera månader utan att uppvisa symtom. Det ökar risken för att smittade djur går under radarn och inte upptäcks i tid och att sjukdomen därmed får fäste i Sverige.

Fru talman! Redan 2022 lämnade riksdagen ett tillkännagivande om att veterinärer skulle ges möjlighet att anmäla misstanke om illegal införsel av djur. Ännu saknar branschen dock tillräckliga verktyg för att kunna anmäla misstanke om smuggling och bryta mot tystnadsplikten. Därför vill jag fråga landsbygdsministern om regeringen kan tänka sig att se över den nationella lagstiftningen så att veterinärer ges möjlighet att bryta sekretessen och underrätta myndigheterna vid misstanke om att en hund har förts in i Sverige på olaglig väg.

Anf. 54 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Hundar som upptäcks vid gränsen eller inne i landet och bedöms vara en smittorisk omfattas av åtgärder från Jordbruksverket. Det kan exempelvis vara karantän eller i värsta fall avlivning. Till dels finns detta alltså redan.

Jag skulle dock vilja gå tillbaka lite. Eftersom smuggling oftast är organiserad och sträcker sig över flera länder är samarbetet med andra nationer helt avgörande. Som vi nämnde diskuteras förslag inom EU om gemensamma regler för hundars och katters välfärd och spårbarhet. Rådet har redan fastställt sitt förhandlingsmandat gentemot parlamentet. Förslaget innebär bland annat krav på id-märkning av alla hundar och katter som säljs eller ges bort inom EU, men också en registrering i en nationell databas – som ju Sverige redan har – som också ska vara tillgänglig på EU-nivå. Detta tror jag skulle göra det lättare att spåra djur och bekämpa den illegala handeln.

Anf. 55 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, även om jag väl inte tycker att jag riktigt fick svar på min fråga om att se över de nationella reglerna för hur veterinärer ska kunna underrätta myndigheter om de misstänker att

de har en illegalt insmugglad hund framför sig på bordet på veterinärkliniken. Jag skulle gärna vilja att ministern återkom med ett svar på frågan om han kan tänka sig att se över det nationellt.

Precis som Peter Kullgren säger finns det ett förslag från EU-kommisionen om att ta fram ett gemensamt regelverk för just spårbarhet för katter och hundar. En stor del av den lagstiftningen finns redan på plats i Sverige, bland annat gällande hur man ska hålla och sköta djur samt vilken typ av avel som får genomföras och inte. Ett av förslagen är dock väldigt viktigt, och det rör just det ministern nämner: att alla hundar i EU ska id-märkas och registreras i ett nationellt register som även ska vara tillgängligt på EU-nivå.

Det handlar om att ingen hund ska kunna sättas på den gemensamma marknaden innan den är registrerad. Man ska också kunna följa individerna över landsgränser genom att medlemsländerna delar data med varandra. Det kommer att göra det svårare att bedriva smuggling och illegal handel med hundar, men för att den här lagstiftningen ska göra någon skillnad krävs det att den följs upp.

I Sverige finns det redan ett krav på att alla hundar och katter ska id-märkas och registreras, men tyvärr sker det inte i tillräckligt stor utsträckning – framför allt inte när det kommer till våra katter. Min sista fråga till landsbygdsministern, fru talman, blir därför hur regeringen arbetar med den frågan och om ministern tycker att de sanktioner som myndigheterna har att tillgå är tillräckliga för att man ska få bukt med ägare som inte registrerar sina djur. Eller behöver det här ses över?

Anf. 56 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag instämmer absolut i att den illegala handeln med hundar måste stoppas, både av djurskyddsskäl och av smittskyddsskäl. Tyvärr är det svårt att helt förhindra att vissa personer medvetet bryter mot reglerna.

Jag tror fortsatt att en av de viktigaste åtgärderna vi kan vidta är att se till att alla som vill köpa hund har rätt information för att kunna göra ett ansvarsfullt val. För att bekämpa den illegala handeln måste vi samarbeta. Myndigheter, organisationer, företag och enskilda har alla en viktig roll att spela, och vi behöver hjälpas åt för att skapa en trygg och laglig hundhandel och minska risken för både djur och människor.

Det jag kan konstatera nu, i den här interpellationsdebatten, är att regeringen följer frågan noga och att jag inte utesluter att ytterligare åtgärder kan komma att behövas framöver.

Avslutningsvis vill jag tacka dig, Sofia Skönnbrink, för ditt engagemang i den här viktiga frågan och för en bra debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:385 om merkostnader under svinpestrestriktionerna

Anf. 57 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att företag och andra organisationer ska ersättas för de merkostnader som uppstod på grund av en statlig myndighets beslut om restriktioner.

Den 6 september 2023 konstaterades för första gången någonsin afrikansk svinpest i Sverige. Utbrottet i sig var allvarligt, och en fortsatt spridning av smittan riskerade att innebära ytterligare konsekvenser. Kraftfulla åtgärder var därför nödvändiga i det inledande skedet av bekämpningen. Sverige kunde tack vare dessa insatser friförklaras från smittan den 25 september 2024. Jag kan konstatera att bekämpningen gick på rekordtid ur ett internationellt perspektiv, och jag ser detta som en stor framgång för Sverige och landets smittskyddsarbete.

Epizootilagen (1999:657) och EU-bestämmelserna på djurhälsoområdet innebär skyldigheter för Jordbruksverket att besluta om åtgärder och restriktioner för att bekämpa allvarliga djursjukdomar som afrikansk svinpest. Dessa åtgärder kan innebära konsekvenser för de företag och privatpersoner som berörs, och därför finns bestämmelser om ersättning i epizootilagen.

Den som anser sig ha drabbats av kostnader eller förluster till följd av Jordbruksverkets beslut har möjlighet att ansöka om ersättning. Jordbruksverket ska pröva ersättningsanspråken. Den som är missnöjd med Jordbruksverkets beslut har möjlighet att överklaga beslutet till förvaltningsdomstol. Genom Jordbruksverkets och domstolarnas prövning kan det klargöras vilka som har rätt till ersättning enligt epizootilagens bestämmelser. Regeringen följer den prövning som pågår.

Den verksamhet som ideella föreningar bedriver i skog och mark är betydelsefull både för privatpersoner och för samhället i stort eftersom den skapar gemenskap och stärker naturvärdena. Efter regeringens förslag i vårändringsbudgeten för 2024 avsattes därför 7 miljoner kronor för att mildra konsekvenserna för berörda kommuner och civilsamhället i dessa kommuner.

Regeringen gav under 2024 Tillväxtverket i uppdrag att analysera de ekonomiska konsekvenserna för näringslivet i Fagersta och Norberg till följd av utbrottet av afrikansk svinpest. I redovisningen av uppdraget drar Tillväxtverket utifrån litteraturstudier, analys av statistik och intervjuer med berörda ett antal slutsatser, bland annat att det – utifrån tillgängliga underlag – inte finns någon märkbar påverkan på näringslivet som helhet. Vid sidan om möjligheten att ansöka om ekonomisk ersättning har det också funnits möjlighet för företag att ansöka om andra typer av stöd, men detta är en möjlighet som har utnyttjats i liten utsträckning eller inte alls. Rapporten och dess rekommendationer bereds just nu inom Regeringskansliet.

Jag är otroligt glad över att utbrottet kunde bekämpas så snabbt och därmed innebar konsekvenser som kan antas vara betydligt mildare än om smittan i stället hade fortsatt att spridas. Det kan ses som ett kvitto på den goda samverkan mellan myndigheter, kommuner, företag, föreningar och andra aktörer – inte minst jägare – som ingår i den svenska modellen.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 58 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det är inte första gången statsrådet och jag står här och debatterar ersättning till dem som drabbats av svinpestrestriktionerna. Jag har också debatterat detta med näringsministern. Vi socialdemokrater menar att det inte räcker med att hänvisa till epizootilagen, eftersom den inte ger ersättning till alla dem som har drabbats, som inte kunnat bedriva verksamhet och som tvingats vidta extraordinära åtgärder under dessa restriktioner.

Statsrådet och jag är helt överens om att samverkan i samband med denna smitta och bekämpningen av den har varit väldigt lyckosam. Fantastiska insatser har gjorts, men det har också kostat på. Jag och Socialdemokraterna anser att de som har haft stora kostnader i samband med de restriktioner som staten har ålagt olika aktörer i norra Västmanland ska ha rätt att få ersättning för sina omkostnader. Här är jag och statsrådet dock tydligen inte överens.

Fru talman! Vafabmiljö är ett kommunalförbund som bedriver samhällsviktig verksamhet genom avfallshantering. Vafabmiljö ansvarar bland annat för avfallsanläggningen Sänkmossen i Fagersta, där man tror att grisar kan ha smittats när de ätit avfall.

Vafabmiljö vidtog mängder av åtgärder när svinpesten bröt ut. Bland annat stängde man den avfallsanläggning jag nyss nämnde. Man aktiverade också sin krisledning, styrde om transporter till andra avfallsanläggningar, sanerade fordon och byggde staket runt hela anläggningen. Man gjorde det bra och snabbt. Jag tror att detta var en stor anledning till att smittan kunde begränsas så snabbt, men när Vafabmiljö i efterhand ansökte om ersättning från Jordbruksverket fick man nobben gällande de flesta av sina utlägg.

Fru talman! Precis som lagstiftningen stipulerar är Vafabmiljö ett taxefinansierat kommunalförbund. Varför ska taxekollektivet – alltså avfallskunderna, det vill säga alla som bor i Västmanland, Heby och Enköping – stå för kostnader som har uppstått efter en statlig myndighets begäran? Det förstår inte jag, och jag vill gärna att statsrådet svarar på det.

Precis som statsrådet sa i sitt svar vet vi alla att smittskyddsarbetet var lyckat tack vare snabba åtgärder och bra samverkan. Då är det väl inte mer än rimligt att pengarna kommer tillbaka till de aktörer som har stått för detta arbete.

Vi västmanlänningar är tacksamma för Jordbruksverkets snabba åtgärder. Vi tackar också Vafabmiljö för deras snabba åtgärder, precis som vi tackar de jägare, företagare, kommuner, föreningar och privatpersoner i norra Västmanland som tillsammans gjorde arbetet. Vi menar dock att alla som följde statens restriktioner och därmed fick extra kostnader ska kompenseras för sina utlägg och annan ekonomisk skada.

Taxekollektivet får nu stå för den allra största delen av kostnaderna för att förbundet följde statens restriktioner. Vad tänker statsrådet göra åt det?

Anf. 59 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Som jag sa i mitt första svar har vi ju lagstiftning som ska reglera dessa delar. Som ledamoten vet ska jag inte gå in i enskilda fall. I vissa fall pågår också prövning av den lagstiftning vi har.

Som ledamoten och jag pratade om förra gången vi diskuterade detta har Jordbruksverkets beslut fått olika typer av påverkan som det är olika enkelt att koppla samman direkt med beslutet. Förfarandet är ganska enkelt om man behövde avliva djur eller inte fick bruka sin åker under en viss tid. Det är svårare på andra områden, där det är mer oklart.

Därför har min uppmaning hela tiden varit att den som upplever att den har drabbats av kostnader eller uteblivna intäkter på grund av de beslut som fattats med anledning av utbrottet av afrikansk svinpest ska ansöka om stöd hos Jordbruksverket. Om man inte är nöjd med beslutet och fortsatt anser att kostnaderna eller de uteblivna intäkterna är en direkt följd av myndighetens tidigare beslut finns det ju möjlighet att få saken prövad. Vi har ett regelverk som vi använder, och någon annan ordning tror jag inte att ledamoten heller vill ha.

Med detta sagt: Vid varje sådant här tillfälle av kris, och det får man väl ändå kalla det när vi för första gången får in en sådan här allvarlig sjukdom i vårt land, måste vi dra lärdomar. Därför vi har gett uppdraget till Tillväxtverket och även konstaterat att vi behöver öka medlen till Jordbruksverket för bland annat veterinär fältverksamhet vid denna typ av händelser.

Men grunden är den lagstiftning vi har, det vill säga att man ska få sin sak prövad av myndigheten, och om man inte är nöjd med denna prövning har man möjlighet att klaga på beslutet.

Anf. 60 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Att den som inte är nöjd med Jordbruksverkets beslut och inte har fått kompensation för sina utlägg kan få fallet prövat i rätten har vi hört förut. Så är det givetvis, men då undrar de småföretag som har drabbats och även kommunalförbundet Vafabmiljö vem som ska stå för kostnaden för denna rättsliga prövning. Den kostar också pengar. Som fåmansföretagare riskerar man ju att stå med ytterligare kostnader som man inte kompenseras för. Denna risk är få beredda att ta när de inte har ekonomiska muskler utan tvärtom kämpar med de konsekvenser restriktionerna fick och utebliven ersättning för de utlägg de har haft.

Fru talman! Jag tror att statsrådet, jag och de flesta andra bedömare i Sverige är överens om att det här var första gången Sverige hade ett utbrott av afrikansk svinpest men förmodligen inte den sista. Frågan är när det sker igen och var någonstans. Det vi vet är att om smittspridningen hade varit större hade kostnaderna med stor sannolikhet varit betydligt högre. Varför skulle företag, kommuner, föreningar och kommunalförbund nästa gång det blir ett utbrott av afrikansk svinpest anstränga sig för att bidra till att begränsa smittspridningen, följa restriktioner och göra allt de kan för att stoppa smittan när de nu ser att de inte får kompensation för sina kostnader? Det undrar jag. Är statsrådet medveten om att man här sätter en standard att vi vid nästa utbrott, oavsett var i Sverige det sker, riskerar att företag, kommuner, föreningar och kommunalförbund inte följer statens restriktioner och uppmaningar för att de vet att de riskerar att stå med svartepetter, få ta notan och inte bli kompenserade?

Fru talman! Socialdemokraterna står för en annan politik. Vi vet att det är regeringen som har budgetverktyget och förmågan att om epizootilagen inte är tillräcklig göra andra satsningar som kan kompensera dem som har tagit ansvar, hjälpt till och fått extra kostnader. Med vår politik tar Sverige sig an utmaningar gemensamt, kraftsamlar och hjälps åt, och alla ska kunna lita på att de blir kompenserade för det.

Hur tänker sig statsrådet att andra avfallsskollektiv ska agera nästa gång afrikansk svinpest bryter ut i Sverige?

Anf. 61 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Först och främst räknar jag med att alla avfallsskollektiv, eller hur man tar hand om avfallet i kommunen, har sett över sina anläggningar så att denna typ av sopor eller matavfall inte är tillgängliga, vilket de inte ska vara, för om det nu kom därifrån vill vi inte se liknande händelseförlopp någon annanstans.

Låt mig också påminna om att utöver epizootilagens ersättningar, som de facto har betalats ut, har regeringen skickat 7 miljoner till två kommuner, som dessa har kunnat använda för att mildra effekterna. Man kan givetvis också hitta system inom den kommunala förvaltningen för att kompensera exempelvis föreningsliv eller andra aktörer som har haft betydande kostnader.

Jag vill också påpeka att regeringen tog flera beslut under pågående bekämpning i syfte att öka myndigheternas förutsättningar att hantera utbrottet men också för att dra lärdom av det som skett. Några exempel är en ändring i Jordbruksverkets regleringsbrev som möjliggjorde utbetalning av ersättning till en bredare grupp aktörer och uppdraget till Trafikverket att uppföra stängsel runt själva kärnområdet. Tillväxtverket fick också i uppdrag att analysera de ekonomiska konsekvenserna för näringslivet, och Naturvårdsverket fick ett uppdrag om vildsvinsförvaltningen. I det senare ingick bland annat att dokumentera vissa erfarenheter från bekämpningen av detta utbrott.

Även om jag är väldigt stolt över Sveriges framgångsrika arbete med att bekämpa denna smitta ska vi inte glömma att det även innebar en stor ansträngning för flera delar av samhället, och därför är det viktigt att analysera de åtgärder som vidtogs och givetvis dra lärdomar inför eventuella nya sjukdomsutbrott, något både regeringen och myndigheterna just nu arbetar med. Det pågår ett forskningsprojekt på Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, för att förbättra hanteringen av framtida utbrott, och Jordbruksverket och SVA har tagit stöd av MSB för att utvärdera hanteringen.

Tillväxtverket lämnar två rekommendationer i sin rapport. Den ena är att med hänsyn till olika branschers särart utreda utbudet av stöd och behovet av ytterligare stöd vid epizootier. Den andra är att ge i uppdrag till en eller flera aktörer att skapa en samlad överblick över vilka olika stöd och insatser som kan sökas vid epizootier och skapa metoder och arbetssätt så att denna information också kommer ut till berörda företag. Jag har hört direkt från drabbade företag att de inte hade tillgång till all information, så det behöver vi se till att de får. Rapporten bereds just nu inom Regeringskansliet.

Anf. 62 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är magstarkt av statsrådet att säga att kommunerna kan stå för ersättning till föreningar och andra som har drabbats när statsrådets regering har underlåtit att inflationssäkra statsbidraget och därmed undandragit 6 miljarder kronor från kommunsektorn. Kommunerna blöder och går på knäna, men regeringen sänker i stället skatten för dem med högst inkomst. Pengarna finns, så regeringen hade kunnat kompensera föreningar, Vafabmiljö och företag som drabbats av svinpest om man hade velat. Men jag hör att statsrådet inte vill det.

Jag hör också att statsrådet inte har något annat besked till västmanlänningar, Hebybor och Eskilstunabor än att det är taxekollektivet som kommer att få stå för de kostnader Vafabmiljö hade i samband med att man följde svinpestrestriktionerna och gjorde det regeringen och alla andra bad att man skulle göra för att stoppa smittan. Det är ett beskt besked att ta med hem.

Det är också ett beskt besked till alla dem som någon gång framöver kommer att behöva fundera på vad de ska göra när afrikansk svinpest bryter ut igen i Sverige.

Detta var inte vad jag hade förväntat mig, men jag inser att jag inte kommer att få något annat besked.

Anf. 63 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag uppmanar ledamoten att i efterhand gå in och lyssna på debatten och höra vad jag säger, inte vad ledamoten vill höra. Dessa kommuner har fått ett extra bidrag på grund av sin situation. Det var det jag pratade om, ingenting annat. Jag betackar mig för att få ord lagda i min mun.

Låt oss konstatera att Socialdemokraterna verkar ha hur mycket pengar som helst till allt utom att se till att vanliga människor har mer pengar kvar i plånboken. Vi står för en annan politik. Vi driver inte en socialdemokratisk politik; vi är inte en socialdemokratisk regering. Vi ser att det finns ett värde i att människor får behålla mer av sin lön, men det verkar Socialdemokraterna inte se.

Vi har också en lagstiftning i botten, som i flera fall har fungerat bra. Men som jag har sagt några gånger under den här debatten ser vi naturligtvis till att de erfarenheter som vi tar med oss från det här utbrottet ska göra saker och ting ännu bättre. Som jag alldeles nyss sa, fru talman, har Tillväxtverket fått ett sådant uppdrag och även lämnat rekommendationer, och detta bereds just nu i Regeringskansliet.

Jag vill upprepa för eventuella lyssnare på den här debatten att om man har drabbats och inte är nöjd med det beslut man har fått finns möjligheten att få beslutet prövat. Det är den ordning vi har, och jag tror inte att Socialdemokraterna egentligen klarar av att driva någon annan ordning än den. Det tror jag skulle bli väldigt stökigt.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 64 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Staffan Eklöf har frågat mig om jag avser att starta en kompletterande studie som ska göra en bred och förutsättningslös kartläggning av intolerans och rasism i Sverige.

Som jag redogjort för tidigare utgör denna typ av attitydundersökningar en av flera viktiga källor till kunskap om förekomsten av olika former av rasism och intolerans i samhället. I Forum för levande historias uppdrag (A2024/01392) ingår att undersöka attityder till och föreställningar om utsatta grupper såsom utrikes födda, afrosvenskar, judar, muslimer, romer, samer och hbtqi-personer. Syftet med studien är således att fokusera på olika former av rasism och intolerans. Mot bakgrund av det finns det inga planer på att initiera en kompletterande studie av det slag som interpellanten efterfrågar.

Anf. 65 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Tack till ministern för svaret och för att ministern är här och kan svara på ytterligare frågor!

Av ministrerns svar framgår det att regeringen vill fokusera kartläggningen av intolerans enbart på intolerans mot vissa grupper, vilket är samma grupper som i en tidigare studie. Grupperna som nämns är utrikes födda, afrosvenskar, judar, muslimer, romer, samer och hbtqi-personer. Det är grupper som ministern tror särskilt sannolikt utsätts för intolerans.

Jag anser också att grupperna som regeringen och ministern nämner är viktiga att ha med i en kartläggning. Problemet är att fler grupper än de utvalda är utsatta.

Intolerans och rasism är ju en styggelse för dem som drabbas, oavsett vem som drabbas, och riskerar även att skada samhället. En god kartläggning är en god ansats, men för att kunna lösa problem måste man naturligtvis först formulera problemen på ett så riktigt sätt som möjligt och med så god upplösning som möjligt.

Ministern svarar att hon vill fokusera på olika former av rasism och intolerans. Men jag tänker att resultatet blir att fokus kommer att ligga på *lika* former av rasism och intolerans. De utpekade grupperna är ju lika i den meningen att det finns en förförståelse hos ministern att det är just dessa grupper som löper risk att utsättas för detta.

Problemet med att begränsa kartläggningen till de grupper som regeringen tror är de som utsätts är dels att studiernas resultat påverkas starkt av själva frågeställningen och riskerar att cementera felaktiga uppfattningar om hur intoleransen i Sverige ser ut, dels att intolerans och rasism mot människor utanför dessa grupper kommer att vara okänd och därmed förbli osynlig och dels att man inte får den fullständiga bilden och då inte heller den fullständiga förståelsen för hur intoleransen uppstår. Jag menar att förståelse är helt avgörande för att man ska kunna motverka intoleransen på ett effektivt sätt.

I min interpellation beskrev jag just en sådan bred och förutsättningslös studie som inte begränsar sig till ett fåtal grupper. Studien baserades på en enkät, där de svarande fick ta ställning till om de starkt ogillar någon av

*Svar på
interpellationer*

många uppräknade grupper i samhället. Jag ska säga att det var en studie av Persson och Widmalm vid Uppsala universitet.

För det första svarade 72 procent nedslående nog att ja, de ogillar starkt en grupp människor. Sedan fick de svarande ange vilken grupp de ogillade mest. De grupper som motsvarar de av regeringen uppräknade grupperna fick följande resultat: invandrare 1,9 procent, judar 0 procent, muslimer 5 procent, romer 0,8 procent, samer 0,2 procent, homosexuella 0,5 procent och transsexuella 0 procent.

Intolerans fanns i stället mot andra grupper, främst mot oss sverigedemokrater med 23 procent. Det gällde också vaccinsmotståndare med 17 procent, abortmotståndare med 17 procent, klimatkrisförnekare – vad det nu är – med 8 procent, miljöpartister med 7 procent och nationalisterna med 6 procent.

Även om man inte ska lägga alltför stor vikt vid en enskild studie noterar jag att den citerade förutsättningslösa studien indikerar att intoleransen i Sverige inte alls ser ut så som regeringen utgår från. Därför behöver vi ytterligare en bred kartläggning.

Jag vill därför fråga följande: Är ministern bekväm med att man inte gör en bred kartläggning och att man kanske till och med förstärker en stereotyp föreställning om intolerans?

Anf. 66 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Som jag sa i mitt inledande anförande är uppdraget till Forum för levande historia en av flera viktiga källor till kunskap om förekomsten av olika former av rasism och intolerans i samhället.

Jag menar att alla vetenskapligt genomförda undersökningar av intolerans är viktiga. Men jag menar också att det finns skillnader mellan intolerans som riktar sig mot exempelvis människors etnicitet eller identitet och intolerans som grundar sig i åsiktsskillnader. Jag menar att man behöver särskilja det.

Med det sagt är det aktuella uppdrag som vi pratar om här i dag ett uppdrag som gavs i ett sammanhang där jag är väldigt stolt över att vi från regeringens sida nyligen har presenterat två nya handlingsplaner. Den ena har presenterats inom ramen för arbetet mot rasism, och det är vissa grupper som vi anser att vi behöver fokusera på extra mycket i det arbetet. Den andra rör hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Detta uppdrag, som vi har gett till Forum för levande historia, genomförs inom ramen för det här arbetet. Men det är såklart viktigt att fortsätta arbetet med att identifiera vilka grupper som av olika anledningar är utsatta i vårt samhälle.

Anf. 67 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Som jag tolkar det genomför regeringen ingen bred och förutsättningslös kartläggning utan lutar till forskningen i det avseendet. Man kan fråga sig vilket värde en begränsad studie får och om det är bra användning av skattepengar.

Ministern argumenterar utifrån den här enskilda studien, som egentligen bara är ett exempel, att det är skillnad på intolerans mot människor på grund av deras åsikter och intolerans på grund av något som är medfött. Det håller jag med om. Så är det, men jag menar att det inte är så lätt att veta vilken intolerans som har sin grund i åsikter och vilken som riktar sig mot det som är medfött eller givet på annat sätt.

Till exempel kan det som verkar vara ogillande av människor för deras etnicitet egentligen vara ogillande av de åsikter som följer med etniciteten, typ islamism, och det som verkar vara ogillande av åsikter kan vara ogillande av människor.

Jag har många gånger upplevt ett förakt mot oss sverigedemokrater. Det kan kläs i olika föreställningar om hur vi "är". Det slutliga kvittot på att de ogillar oss som människor kommer när personer fortsätter att hata oss trots att de själva har anammat våra åsikter.

Jag ska lite snabbt peka på andra exempel som inte har samma utgångspunkt som Uppsalastudien. Det finns två studier som har kartlagt intolerans mot kristna i skolan. Sveriges kristna råd har gjort en intervjustudie, och Claphaminstitutet har också gjort en studie. Många kristna ungdomar mobbas för sin tro. De skräms till tystnad och döljer sin tro. Vissa lärare såg till och med mellan fingrarna med trakasserier och mobbning. Man kom fram till att varannan kristen ungdom känner sig kränkt på grund av sin tro. Detta är också en grupp som inte finns med här.

Vi vet också att det finns en intolerans mot svenskar. Den förnekas ofta i den offentliga debatten, men vi vet att den finns. Sedan vet vi inte hur utbredd den är. Det måste kartläggas. Vi vet att svenska flickor anses orena av vissa. Vi känner dessutom till några hemska fall av rasistiskt våld med svenskfientliga motiv. Ett exempel är det som hände på Solna kyrkogård med grov misshandel, tortyr och våldtäkt under lång tid, men det finns många exempel. Regeringens kartläggning träffar inte heller den här intoleransen.

Det finns studier som visar på intolerans när det gäller rekrytering. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering gjorde en rapport – visserligen 2012, men ändå. Den handlade om fingerade anställningar, och man kunde variera ett antal variabler och se på utfallet. Det visade sig att den egenskap som var vanligast att arbetsgivarna valde bort var människor med kraftig övervikt. Det är också en grupp som inte fångas upp av svensk diskrimineringslagstiftning. Kraftigt överviktiga hade hela 83 procent mindre chans att få en anställning. Hög ålder, hög historisk sjukfrånvaro och antal barn spelade också stor roll för chanserna. Man såg också andra grupper. Det är en blandning av grupper som träffas respektive missas av regeringens kartläggning.

Jag tror att vår diskrimineringslagstiftning och regeringens resonerang är lite enögda. Vi har hamnat i en självförstärkande loop som vi måste bryta. Om vi inte bryter den cementerar vi fördomar och kommer inte att kunna motarbeta intolerans och rasism på ett effektivt sätt.

Är ministern nu övertygad om att vi behöver en bred, förutsättningslös kartläggning av intolerans och rasism i Sverige och att det vore väldigt bra om regeringen gjorde det?

Anf. 68 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera någonting interpellanten sa. Jag upplevde det nämligen som att interpellanten klumpar ihop just etnicitet, eller identitet, med åsikter. Jag menar att det är väldigt farligt att göra det, för det är just detta som skapar rasism. Jag kan säga att jag själv till exempel känner en extremt stor intolerans mot islamism, och även om man kan säga att samtliga islamister är muslimer är de flesta muslimer inte

islamister. Det är därför det är så viktigt just att skilja på detta för att man inte ska klistras på egenskaper utifrån den identitet man är född in i.

Det uppdrag vi har gett till Forum för levande historia är som sagt inom ramen för det arbete vi gjort med regeringens två handlingsplaner mot rasism och för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. När vi har tagit fram dessa handlingsplaner har vi såklart haft underlag. Vi har bland annat haft statistik från Brå, där det i hatbrottsstatistiken visar sig vilka grupper som är mest utsatta för hatbrott. Det är en av de faktorer vi har haft som underlag i detta arbete och när vi identifierat vilka grupper vi vill rikta särskilda åtgärder för.

Detta är som sagt ett uppdrag vi gett. Det finns absolut andra grupper som också kan leva i utsatthet, och vi får se i vårt kommande arbete om vi ser behov av att kartlägga ytterligare former av intolerans, rasism eller annan utsatthet. Det är dock ingenting som ligger på bordet just nu.

Anf. 69 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Jag trodde inte att jag skulle behöva göra det, men nu måste jag förklara lite tydligare det jag sa om att det inte är lätt att veta vilken intolerans och rasism som egentligen handlar om person och om åsikt. Det här handlar alltså om att tolka vanliga människors svar i en enkät. Vad menar de egentligen när de skriver på ett sätt? Det handlar naturligtvis inte om något slags ställningstagande.

När det gäller de studier regeringen använt som underlag för att välja ut de här grupperna har ju också de grundat sig i det här urvalet av grupper. Jag kan naturligtvis inte svara för varje studie, men ofta är det så att man riktar in sig på diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagstiftningen. Om ministern verkligen tittar på alla dessa studier tror jag att hon kommer att se att det hela tiden är de här grunderna. Man kommer in i en självförstärkande loop.

Jag måste också ta upp en sista kritik mot regeringens kartläggning. Det är att just Forum för levande historia kanske inte är de bästa utförarna av uppdraget. En artikel i tidningen Fokus den 25 oktober 2023 beskrev en kurs om islamofobi som Forum för levande historia anordnade någon dag efter Hamas terrordåd. Kursen verkade vara ett hopkok av fördomar och politisering. I artikeln beskrevs politiskt betingad felcitering, irrelevanta associationer, anekdotisk information i stället för underbyggd information och andra metodbrister. Det här är farligt, eftersom kursen riktade sig till lärare. Vi kan inte ha skev information i det här sammanhanget.

Jag hoppas att jag har gjort tydligt i den här debatten att det uppdrag som regeringen har lagt för en kartläggning av intolerans i Sverige är otillräckligt. Jag vädjar en sista gång till ministern att sätta en kompletterande förutsättningslös kartläggning och att säkerställa att Forum för levande historia har styrts upp enligt kulturministerns löfte.

Anf. 70 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! När det gäller den statistik vi fått som underlag från Brå grundar den sig bland annat i den nationella trygghetsundersökningen, där människor får berätta om de känner sig otrygga och om de har varit utsatta för brott. Genom detta kan man sedan se vilka grupper som själva uppger störst utsatthet. Det finns såklart också andra kartläggningar och underlag som ligger till grund för detta. Jag menar att de grupper som är nämnda i

den här kartläggningen är grupper som förtjänar särskild uppmärksamhet och riktade insatser.

Med detta vill jag tacka för den här debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

§ 19 Svar på interpellation 2024/25:395 om uttalande om ordförandeskapet i UN Women

Anf. 71 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig vad jag avsåg med orden ett ”kraftfullt agerande som gör skillnad på riktigt” i den debattartikel som utrikesministern och jag skrev i Aftonbladet den 10 januari med anledning av Sveriges övertagande av ordförandeskapet i UN Women. Jag vill tacka för frågan och för frågeställarens engagemang för jämställdhet.

Sveriges regering prioriterar arbetet för jämställdhet. Den 6 februari fattade vi ett nytt beslut om att Regeringskansliet fortsatt ska jämställdhetsintegrera sin verksamhet 2025–2029. Centrala processer för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet är budgetprocessen, myndighetsstyrning, lagstiftningsprocessen och processerna för EU-arbetet och övrigt internationellt arbete.

Sverige tar sig an ordförandeskapet för UN Womens styrelse under ett viktigt år för jämställdhetsfrågor. Den globala handlingsplanen för jämställdhet, Pekingplattformen, fyller 30 år (Beijing+30) vilket kvinnokommissionen (CSW) i mars fokuserar på och som kulminerar i ett stort högtidlighållande under FN:s högnivåvecka i september 2025. Dessutom firar FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet (WPS) 25 år, vilket uppmärksammas under den så kallade WPS-veckan i oktober 2025.

Sverige kommer under ordförandeskapet att sätta extra fokus på kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt, ökat tvärregionalt samarbete inom styrelsen, förenkling av arbetsformerna i styrelsen och ökad samstämmighet mellan FN:s fonder och program för effektivare styrning och resultat på landnivå.

I mars 2025 kommer jag för tredje gången att leda en stor delegation till FN:s kvinnokommissions årliga möte. Sverige kommer både inför och under mötet att vara en stark och konstruktiv röst för alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. De tematiska prioriteringarna och utgångspunkterna återfinns i regeringens nationella jämställdhetspolitiska mål och delmål och de jämställdhetspolitiska prioriteringar som framgår av utrikesdeklarationen. Motsvarande gäller i fråga om lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer.

I början av året förnyade Sverige även sina åtaganden inom ramen för FN-initiativet Generation Equality och dess koalition om ekonomisk jämställdhet och rättvisa, detta för att bättre reflektera regeringens prioriteringar på området både nationellt och internationellt. Sverige kommer årligen att rapportera vad som har åstadkommits.

Avslutningsvis vill jag poängtera att jämställdhet är en grundläggande aspekt i arbetet med mänskliga rättigheter och demokrati. Jämställdhet bidrar till att både kvinnors och mäns potential tillvaratas och främjas. Alla statsråd i regeringen ansvarar för att jämställdhet och jämställdhetsperspektivet får genomslag inom sina respektive ansvarsområden i såväl nationella som internationella sammanhang.

Anf. 72 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Som så ofta väljer statsrådet att kommentera sakers tillstånd, och där är vi sällan oense. Men det är sällan som vi i oppositionen efterfrågar just de kommentarerna, utan det som efterfrågas är vad regeringen tänker göra för att ändra det rådande läget.

Det vi fick veta av statsrådets svar, fru talman, är att tidigare framgångar ska uppmärksammas och firas. Tolka mig inte fel; det är bra och viktigt. Men många med mig vill veta vad Sverige ska göra framåt.

Den 10 januari i år, i samband med övertagandet av ordförandeskapet i UN Women, skrev ministern med sin kollega utrikesministern i Aftonbladet följande: ”Vi kommer att försvara jämställdheten världen över, inte genom vackra ord, utan genom kraftfullt agerande som gör skillnad på riktigt. Det arbetet börjar med att stärka kvinnors egenmakt, såväl på hemmaplan som globalt.”

Jag återkommer till min fråga om vad regeringen konkret menar med orden ”inte genom vackra ord, utan genom kraftfullt agerande”. Vad innebär kraftfullt agerande för den här regeringen?

Ett av den nuvarande regeringens första utrikespolitiska ställningstaganden och beslut fattades av den dåvarande utrikesministern, nämligen att avskaffa den feministiska utrikespolitiken. Sverige införde den feministiska utrikespolitiken som första land i världen 2014 under den socialdemokratiskt ledda regeringen. Sedan dess har ett dussintal länder, Tyskland, Frankrike, Mexiko, Kanada, Chile, Liberia och Spanien, följt efter och anslutit sig till denna ambitionshöjande inriktning.

Svensk utrikes- och utvecklingspolitik hade innan införandet olika former av jämställdhetspolitiska mål, men den feministiska utrikespolitiken berörde samtliga utrikespolitiska områden och var i sig tydliggörande för höjda ambitioner och en stärkt prioritering av området som fick stort genomslag i och utanför Sverige. Det innebar konkret en markant ökning av jämställdhetsarbetet och insatser på utrikespolitiska myndigheter och ambassader. Det visar en omfattande studie från EBA, Expertgruppen för biståndsanalys, och det säger mycket.

Fru talman! Om jämställdhet är ett kärnvärde i svensk utrikespolitik och ett prioriterat område för vårt bistånd och vårt arbete i FN – vilket det är för oss socialdemokrater – varför var det då så otroligt viktigt för regeringen att ta bort den framgångsrika feministiska jämställdhetspolitiken? Vad menar regeringen med ett kraftfullt agerande som gör skillnad på riktigt? På vilket sätt kommer flickor och kvinnor att märka av Sveriges kraftfulla agerande?

Anf. 73 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar jämställdhetsministern för svaret.

Det är en viktig fråga som min kollega Sofia Amloh ställer. Precis som jämställdhetsministern och utrikesministern skrev i sin artikel handlar det om att gå från ord till handling. Jag skulle också säga att det är viktigt att föregå med gott exempel. Då räcker det inte med att bara hänvisa till att man är den enda kvinna som talar, att man har skrivit en debattartikel eller att man uttalar fina ord, utan det är viktigt att det också blir handling. Vi känner att handling saknas, och vi är tyvärr inte de enda.

I de internationella sammanhang där jag har talat jämställdhet ber kvinnor oss om att vi inte ska tappa fokus på att förbättra jämställdheten i Sverige eller internationellt. Det är viktigt att visa att det är möjligt att förbättra förutsättningarna för kvinnor och flickor samt för män och kvinnor; att vi alla faktiskt tjänar på en bättre jämställdhet.

Det här är en fråga som kräver sitt svar. Vad innebär det kraftfulla agerandet från den här regeringen? Likt Sofia Amloh håller jag med jämställdhetsministern om bakgrundsbeskrivningen. Jämställdheten är på tillbakagång i världen och tyvärr också i Sverige. Därför är det viktigt att vårt gemensamma engagemang, som jag ändå tror mig veta att jämställdhetsministern har, inte stannar vid ett engagemang, utan att vi verkligen agerar.

Vad är det kraftfulla agerandet, och vad ska det innebära?

Jag har några konkreta exempel, nämligen en internationell fråga och en nationell fråga. I svaret hänvisade jämställdhetsministern till det arbete som har gjorts för kvinnor, fred och säkerhet, det vill säga resolution 1325. Där är vi alla överens om att arbetet har stannat av, och där behövs verkligen ett kraftfullt agerande. Det har aldrig varit mer aktuellt och viktigt än nu att vi tar oss an krig och konflikter i vår närhet samt polarisering i debatten. Men den här regeringen har tagit bort det svenska medlingsnätverket för kvinnor, som skulle spela en stor roll som förebild och vara kraftfullt agerande. Vad tänker jämställdhetsministern göra åt det? Det var min konkreta fråga.

Vidare vill jag beröra den jämställdhetsintegrering som jämställdhetsministern nämnde i svaret. Jag håller inte med om att den syns tydligt i budgeten. Jag har flera gånger debatterat med finansministern om att man inte tar upp alla frågor utan väljer frågor där man ändå kan visa på någon framgång. Inte i budgeten och inte heller på det område som jämställdhetsministern har ansvar för när det gäller a-kassan har det gjorts en jämställdhetsintegrering.

Anf. 74 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Interpellanten menar att det är viktigt att inte bara använda vackra ord, utan att det är hur man agerar som spelar roll. Det håller jag helt med om.

Ledamoten Lindh säger att det är viktigt att man föregår med gott exempel. Det håller jag också med om.

Fru talman! Jag ska ge ett väldigt konkret exempel på när den socialdemokratiska regeringen inte var ett gott exempel och deras ord blev väldigt tomma. Den socialdemokratiska regeringen slog sig för bröstet i fråga om sin feministiska utrikespolitik, och sedan åkte utrikesministern Ann Linde till Iran och tog på sig en slöja. Det är ett klassiskt exempel på när

Prot. 2024/25:72

18 februari

Svar på

interpellationer

orden blir väldigt tomma. Det var ett direkt hån mot den frihetskamp som pågår i Iran och de kvinnor som är utsatta för det förtrycket.

Fru talman! Den här regeringen agerar på flera håll, såklart bland annat genom att vara förebilder. I den tid vi lever i behöver vi mycket riktigt fokusera på den konfliktsituation vi befinner oss i. Regeringen presenterade vid årsskiftet 2023/2024 en ny reformagenda för svenskt bistånd. I den sätts ett särskilt fokus på just flickor och kvinnor i konfliktsituationer. Vi lever nämligen i en värld där ingen kris eller konflikt är könsneutral.

Fru talman! Vi har nu ett omfattande bistånd till Ukraina. Detta bistånd blir allt viktigare för varje dag som går. Nu ser vi också ett agerande från USA som vi behöver analysera kontinuerligt. Det agerandet påverkar det som vi i Sverige tycker är viktigt, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och Ukraina. Det är en situation som Sverige utvärderar löpande. Vi behöver helt enkelt löpande se över hur vi ska fortsätta stötta Ukraina och såklart de flickor och kvinnor som drabbas i konfliktsituationen.

Anf. 75 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tänker uppehålla mig vid den framgångsrika feministiska utrikespolitiken. Det är över två år sedan den här regeringen avskaffade den. Det har samtidigt varit en stor tillbakagång i världen när det gäller flickors och kvinnors rättigheter och livsvillkor.

Covid-19-pandemin har starkt påverkat fattigdomen runt om i världen till det sämre, vilket drabbar flickor och kvinnor hårdast. Det könsbaserade våldet har ökat, och konservativa krafter i nästan alla delar av världen attackerar och kringskär flickors och kvinnors mänskliga rättigheter.

Kampen mot förtryck och våld och för rätten till sin egen kropp sker varje dag, precis just nu, i Afghanistan, i Iran och på många andra platser. Det är i den kontexten som avskaffandet av den feministiska utrikespolitiken ska ses.

Vi lever i en tid då jämställdhet medvetet motarbetas. Just då väljer den här SD-regeringen att montera ned det ramverk som har satt fokus på flickors och kvinnors rättigheter, de resurser och den representation som implementerades brett inom utrikes- och utvecklingspolitiken. Den politiken har inspirerat många andra länder att göra precis likadant.

Fru talman! EBA, Expertgruppen för biståndsanalys, slår fast att det inte bara var en etikett, vilket den här regeringen har sagt, utan att det innebär en stark prioritering av områden som fick stort genomslag i och utanför Sverige och i utrikesförvaltningens olika delar. De bedömer också att det feministiska ramverket signalerade höjden av ambitioner i arbetet med jämställdhet inom utrikespolitiken. De konstaterar att Sverige intog en starkare internationell ledarskapsroll. Och det avskaffade den här regeringen direkt när man kom till regeringsmakten.

Fru talman! Med tanke på att man i debattartikeln också sa att man ska stärka kvinnors egenmakt på hemmaplan tänker jag ägna några minuter åt några röster i den här regeringens Sverige: "Vi går totalt på knäna och vänder på varje krona." "Jag har oerhört ont i magen inför varje lov, för det innebär att barnen inte får någon lunch." Det är bara några av de många hjärtskärande vittnesmål som vi hör och som det rapporteras om i stort sett dagligen.

Sverige har historiskt sett rankats som ett av världens mest jämlika länder. Men mitt i den ohållbara situationen med ökade inkomstskillnader, växande ojämlikhet och de senaste årens höga inflation, som har lett till ökade kostnader för hushållen, väljer regeringen att slå undan benen för kvinnor genom att sänka bostadsbidraget och inte höja barnbidraget eller göra någonting åt de skenande matpriserna. Det är hårt arbetande mammor där ute som får lida för den här regeringens skattesänkarpolitik.

Min fråga är: På vilket sätt menar statsrådet att ni stärker kvinnors egenmakt på hemmaplan så som ni vill stärka den globalt?

Anf. 76 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag har fortfarande inte fått svar. Var är det kraftfulla agerande som jämställdhetsministern skriver om tillsammans med sin ministerkollega? Vad innebär det? Vad är det för konkret politik som vi kan se både internationellt och nationellt?

Jag tycker att beskrivningen av arbetet som den S-ledda regeringen gjorde var hånfull. Rapporten som Sofia Amloh hänvisar till visar att den feministiska utrikespolitiken gav resultat. Den gjorde skillnad. Den var inte bara en etikett. Det är inte jämställdhetsministern att ta upp ett exempel som hon själv inte tycker stämde överens med den feministiska utrikespolitik vi förde.

Rapporten visar att det verkligen gav resultat. Jag har själv sett det. Vi har mött internationella organisationer som säger att det verkligen gjorde skillnad, att det gav resultat. Och det första beslut som den här regeringen tog var att bara sopa bort det viktiga arbete som gjordes.

Jag vill återigen ge jämställdhetsministern en möjlighet att säga på vilket sätt detta agerande och de ord som man beskriver i sin debattartikel kommer att kläs. Jag undrar också vad det är för nationella jämställdhetsinsatser man har gjort som verkligen visar resultat. Jag ser inte det.

När ministern kommer till CSW, vilket jag antar att hon gör, hoppas jag att hon kan svara alla dem som undrar varför Sverige inte går före och varför man tog bort den feministiska utrikespolitiken.

(Applåder)

Anf. 77 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tycker att det ekar ganska tomt när man pratar om den feministiska utrikespolitiken med tanke på att den socialdemokratiska regeringen agerade så som den gjorde. Om jag tolkar ledamoten Lindh rätt anser hon att det är jag själv, Paulina Brandberg, som inte tycker att det var ett agerande som rimmar med en feministisk utrikespolitik. Jag vågar påstå att det var fler än jag som reagerade på detta. När man agerar på det sättet blir det faktiskt ett hyckleri.

Fru talman! Den här regeringen prioriterar jämställdhet såväl nationellt som internationellt. Så sent som förra veckan stod utrikesministern precis där jag står just nu och läste upp utrikesdeklarationen. Hon talade om jämställdhet, regeringens prioriteringar och hur viktigt det är för regeringen att stärka flickors och kvinnors egenmakt i världen. Jag kan garantera er att Maria Malmer Stenergard inte kommer att åka till Iran med en hijab på huvudet.

I det internationella arbetet gör vi väldigt mycket. Jag nämnde en hel del konkreta saker i mitt svar. Jag uppfattar det som att interpellanten och den andra ledamoten inte tycker att de åtgärderna räknas. Själv är jag exempelvis väldigt stolt över att vi mellan de nordiska länderna tog fram ett treårigt program, Pushing for progress, där vi tillsammans krokar arm för att leda jämställdhetsarbetet både i Norden och globalt i den här tiden då det betyder som allra mest. Detta är ett treårigt program med konkreta åtgärder som syftar till att stärka och utveckla det gemensamma arbetet gällande både jämställdhet och hbtqi-personer.

När vi träffades med Nordiska ministerrådet hade vi ett samtal om hindersförtryck, en fråga där jag upplever att vi i Sverige har kommit betydligt längre i vårt arbete än många andra länder och där vi från svenskt håll gärna tar ledarflaggan, till exempel genom att ta upp en sådan fråga för diskussion i Nordiska ministerrådet. Vi har också som sagt FN-initiativet Generation Equality, där vi har förnyat vårt åtagande. Det är inte bara ett papper som man har skrivit på, utan det är ett åtagande som betyder någonting och ett initiativ som gör konkret skillnad.

Arbetet hemma i Sverige har vi haft flera debatter om här i kammaren, men jag kan inte låta bli att häpna lite när jag lyssnar på interpellanten. Det låter på henne som att hon inte såg det ekonomiska läge som rådde när regeringen tog vid i oktober 2022. När vi fick regeringsmakten var Sverige precis på väg in i en lågkonjunktur med en skenande inflation. Det arbete som regeringen har bedrivit med starkt fokus på att bekämpa inflationen har varit det absolut viktigaste den här regeringen kunnat göra för att människor, framför allt de som har minst pengar i plånboken, ska klara sig på de pengar de har och för att pengarna inte ska tappa i värde. Det är konkret politik som stöttar dem som behöver det allra mest och som gör betydligt större skillnad än att höja barnbidraget.

Anf. 78 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Trots att vi hör om rapporter efter rapporter och ser hur många hårt arbetande kvinnor i Sverige går på knäna, inte får ekonomin att gå runt och inte klarar av att leva på sin lön står statsrådet igen här i kammaren och säger med envishet att man har fått det bättre. Är det inte verklighetsfrånvänt, så säg!

Fru talman! Jag tvivlar faktiskt inte på statsrådets intentioner eller för den delen ambitioner. Men med statsrådets ansats följer ett stort ansvar för att göra skillnad på riktigt i faktisk handling. Jag tvivlar dock fortfarande på att det kommer att hända såväl på hemmaplan som globalt när jag ser vilken politik som har förts här hemma. Kvinnors egenmakt inskränks genom att regeringens ekonomiska politik driver kvinnor till att bli fattigare och fattigare. Den gör det svårt för kvinnor att skilja sig och klara av att leva på sin lön. Många kvinnor får betala med sin hälsa. Det är ett högt pris. Där hör vi inget svar från statsrådet. Det är knappt så att statsrådet vill kommentera den verkligheten. Det tycker jag faktiskt är förödande.

Det handlar om att stärka kvinnors egenmakt på global nivå. Den framgångsrika feministiska utrikespolitiken avskaffades utan att man ersatte den med något som kunde mäta sig med den. EBA:s utvärdering har visat att den feministiska utrikespolitiken har spelat en betydande roll. Den här regeringen är svaret skyldig, och ansvar ska utkrävas, speciellt med tanke

på att regeringen ger löften som inte följs upp med mer eller tydligare politik än den vi har sett.
(Applåder)

Prot. 2024/25:72
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 79 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Vi lever i en ekonomiskt svår tid, och vi lever i en tid med ett väldigt allvarligt säkerhetspolitiskt läge. När man befinner sig i en sådan tid är det tyvärr så att människor får det sämre. Som jag sa tidigare är ingen kris och ingen konflikt könsneutral; de som redan är utsatta får det ofta ännu sämre och drabbas allra hårdast. Detta är såklart någonting som regeringen behöver hantera, men det är väldigt oärligt att påstå att det är regeringen som har orsakat situationen. Vi ställs inför utmaningar och prioriteringar på ett helt annat sätt än vad som tidigare varit fallet.

Fru talman! Jag ska avsluta med ett annat konkret exempel på vad jag och regeringen gör när det gäller att hålla den svenska ledarflaggan högt i jämställdhetsarbetet. I delegationen till FN:s kvinnokommission – vi åker i mitten av mars – har jag tagit in representanter för organisationen Talita, som arbetar med kvinnor utsatta i prostitution. Tillsammans med Talita hoppas jag att vi ska kunna inspirera och sprida kunskap om fördelarna med den svenska sexköpslagen. Det är en konkret åtgärd. På så sätt tror jag att vi i Sverige kan agera förebilder globalt och stärka flickors och kvinnors rättigheter och situation i världen.

Jag tackar för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2024/25:106 Sveriges tillträde till konventionen om upprättande av Square
Kilometre Array Observatory

Framställningar

2024/25:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2024

2024/25:RB2 Riksbanksfullmäktiges beslut om resultatdisposition 2024
samt fullmäktiges verksamhetsberättelse

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:97 En ny regel om ränteskillnadsersättning – minskade hinder mot förtidsbetalning av bostadslån

2024/25:3343 av Jennie Nilsson m.fl. (S)

2024/25:3344 av Märta Stenevi m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2024/25:87 Riksrevisionens rapport om statens insatser för att minska sjöfartens utsläpp av skadliga ämnen i havet

2024/25:3345 av Linus Lakso m.fl. (MP)

Finansutskottets betänkande

2024/25:FiU29 Extra ändringsbudget för 2025 – Stöd till Ukraina

§ 21 Anmälان om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 februari

2024/25:413 Statens servicecenter

av *Sanne Lennström* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:414 Statlig service i hela landet

av *Marianne Fundahn* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:415 Samverkan mellan myndigheter i Skåne

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2024/25:416 Tvärförbindelse Södertörn

av *Åsa Westlund* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:417 Åldersdiskriminering på arbetsmarknaden

av *Patrik Lundqvist* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:418 Missbruk av arbetstillstånd

av *Patrik Lundqvist* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2024/25:419 Framtiden för Finsam

av *Åsa Eriksson* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:420 Startbeslut för dubbelspår på Ostkustbanan

av *Peder Björk* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:421 Grund för uttalande om vaccinationer mot covid-19

av *Elsa Widding* (-)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:422 Vräkningar av hushåll med barn

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

den 17 februari

2024/25:423 Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor

av *Markus Selin* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:424 Styrning av sjukvården i Västernorrland

av *Malin Larsson* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:425 Planer på en ny kabel till Danmark

av *Elsa Widding* (-)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 februari

2024/25:791 Sveriges ansvar i de värsta humanitära kriserna

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:792 Försäljningen av Lernia

av *Marianne Fundahn* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:793 Sveriges insatser för att lindra den humanitära krisen och främja hållbar fred i Sudan

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:794 Nedskärningar inom musiken

av *Tomas Eneroth* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:795 Sekretesslagstiftningen efter införande av flödesbaserad kapacitetsberäkning

av *Monica Haider* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:796 Juktans pumpkraftverk

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:797 Avgiftsfri ledsagning

av *Karin Sundin* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

den 17 februari

2024/25:798 Vattenkraften i södra Sverige ur landsbygds- och industriutvecklingsperspektiv

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:799 Stöd till den ryska oppositionen

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:800 Hat och hot mot samer

av *Jessica Wetterling* (V)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:801 Kinesisk AI-tjänst inom svensk statsförvaltning

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:802 Regeringens hållning till feministisk utrikespolitik

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 15 anf. 39 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.51 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om ersättare.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Meddelande om frågestund.....	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:356 om DEI-satsning inom utbildningsväsendet	4
Anf. 1 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	4
Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	5
Anf. 3 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	6
Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	7
Anf. 5 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	8
Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	9
Anf. 7 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	9
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:365 om aviserad översyn av studiestödssystemet	10
Anf. 8 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	10
Anf. 9 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	10
Anf. 10 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	11
Anf. 11 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	12
Anf. 12 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	13
Anf. 13 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	13
Anf. 14 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	14
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:383 om åtgärder för att värna kvaliteten i högre utbildning	14
Anf. 15 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	14
Anf. 16 LORENA DELGADO VARAS (V).....	15
Anf. 17 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	16
Anf. 18 LORENA DELGADO VARAS (V).....	17
Anf. 19 ANDRE VICE TALMANNEN.....	18
Anf. 20 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	18
Anf. 21 LORENA DELGADO VARAS (V).....	19
Anf. 22 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	19
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:391 om resursskolor för gymnasieelever	20
Anf. 23 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	20
Anf. 24 MATS WIKING (S).....	21
Anf. 25 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	21
Anf. 26 MATS WIKING (S).....	22
Anf. 27 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	23
Anf. 28 MATS WIKING (S).....	24
Anf. 29 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	25
§ 13 Svar på interpellationerna 2024/25:347 och 352	25

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:358 om gränsvärden för PFAS i livsmedel	25
Anf. 30 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	25
Anf. 31 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	26
Anf. 32 GUSTAF LANTZ (S)	27
Anf. 33 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	28
Anf. 34 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	29
Anf. 35 GUSTAF LANTZ (S)	30
Anf. 36 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	31
Anf. 37 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	32
Anf. 38 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	32
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:362 om små landsbygdskommuner i norra Sveriges inland.....	33
Anf. 39 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	33
Anf. 40 ISAK FROM (S)	34
Anf. 41 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S)	34
Anf. 42 LINUS SKÖLD (S).....	35
Anf. 43 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	36
Anf. 44 ISAK FROM (S)	37
Anf. 45 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S)	38
Anf. 46 LINUS SKÖLD (S).....	39
Anf. 47 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	39
Anf. 48 ISAK FROM (S)	40
Anf. 49 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	40
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:384 om åtgärder mot illegal hundsmuggling.....	41
Anf. 50 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	41
Anf. 51 SOFIA SKÖNNBRINK (S)	42
Anf. 52 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	43
Anf. 53 SOFIA SKÖNNBRINK (S)	43
Anf. 54 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	44
Anf. 55 SOFIA SKÖNNBRINK (S)	44
Anf. 56 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	45
Ajournering.....	45
Återupptaget sammanträde.....	46
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:385 om merkostnader under svinpestrestriktionerna	46
Anf. 57 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	46
Anf. 58 ÅSA ERIKSSON (S)	47
Anf. 59 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	48
Anf. 60 ÅSA ERIKSSON (S)	48
Anf. 61 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	49
Anf. 62 ÅSA ERIKSSON (S)	50
Anf. 63 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	50
§ 18 Svar på interpellation 2024/25:393 om effektiv och meningsfull kartläggning av intolerans	51
Anf. 64 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	51
Anf. 65 STAFFAN EKLÖF (SD)	51
Anf. 66 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	52
Anf. 67 STAFFAN EKLÖF (SD)	52

Anf. 68 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	53	Prot. 2024/25:72
Anf. 69 STAFFAN EKLÖF (SD).....	54	18 februari
Anf. 70 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	54	
§ 19 Svar på interpellation 2024/25:395 om uttalande om		
ordförandeskapet i UN Women	55	
Anf. 71 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	55	
Anf. 72 SOFIA AMLOH (S).....	56	
Anf. 73 EVA LINDH (S)	57	
Anf. 74 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	57	
Anf. 75 SOFIA AMLOH (S).....	58	
Anf. 76 EVA LINDH (S)	59	
Anf. 77 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	59	
Anf. 78 SOFIA AMLOH (S).....	60	
Anf. 79 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	61	
§ 20 Bordläggning.....	61	
§ 21 Anmälan om interpellationer.....	62	
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	63	
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 19.08.....	64	